

EESTI NOORUS

12

Kõrgeväärtuslik nahk

ja üldtunnustatud jalanõud

kaitsemärgiga

UNION →

esindavad

Eesti

kvaliteettoodangut

Algupäraseid uudisteoseid

Ilmusid:

A. Antson: Kirg.

Romaan. Hind br. kr. 3.50, köites kr. 4.50.

See on analüütiline ja sündmusterohke armastusromaan, mille romantilist põhitooni läbivad paljud iroonilised konsekventsid.

Aug. Jakobson: Vaikne õhtu.

Romaan. Hind br. kr. 5.50, köites kr. 6.50.

Romaani aine on ammutatud väikelinna töusikharitlaste elust. Ideestiku kujundavad sellised jõulised probleemid, nagu rahvuse, usundi ja sõja küsimused.

Enn Kippel: Kui Raudpea tuli II.

Romaan. Hind br. kr. 4.60, köites kr. 5.60.

Raamatus kujutatakse Narva lahingut ja Rootsi väe talvitamist Laiusel. Keskse kujuna esineb kuningas Karl XII.

Mait Metsanurk: Kutsutud ja seatud.

Romaan. Hind br. kr. 5.—, köites kr. 6.—.

Selle romaani aineks on usu- ja kirikuelu, mida vaadeldakse läbi kriitiliste prillide. Sellise põhjalikkusega sügava analüüsiga pole meie kirjan- duses kunagi sellele ainekule lähtunud.

Rich. Roht. Ummiktänava.

Romaan. Hind br. kr. 4.50, köites kr. 5.50.

„Ummiktänavas“ viib meid autor kuskile väikelinna, jälgides noore, vaim- sete huvidega äriteenija elu. Raamat on põnev, haarav ja kaasakiskuv oma uudsuse ja mitmekesisusega.

Aug. Mälk: Avatud värav.

Jutustus. Hind br. kr. 1.90, köites kr. 2.90.

Teose peategelaseks on mõisa aidamees, kelle turi ei kannata saksa peksu ja kes põgeneb koos perega üle mere paremaid eluvõimalusi otsima. Teos on kirjutatud Mälgule omase ainelähedusega.

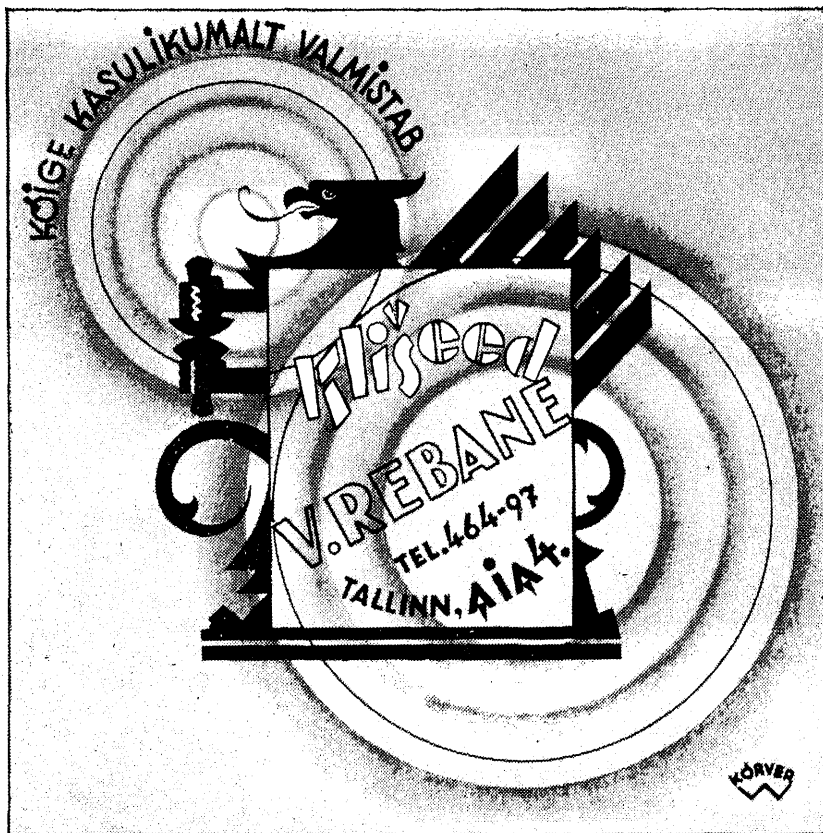
Hoia Ronk: Rännud, rannad, Riviera, Sõsarsaared ja Savoy.

Reisikirjeldused. Hind br. kr. 3.50, köites kr. 4.50.

See raamat sisaldab kogunud ja elutarga inimese ning suure sõnakunst- niku tähelepanekuid ja muljeid tema pikalt rännakult läbi elu ja maailma.

O.-ü. „Noor-Eesti kirjastus“

TARTUS Gustav-Adolfi tn. nr. 8.

TRÜKIKODA

ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8. / TELEFON 445-25

MASINALADU, AUTOMAAT TRÜKI-
MASINAD JA MOODSAD KIRJAD
GARANTEERIVAD HEA, KIIRE JA
MÕÕDUKATE HINDADEGA TÕO.

SOBIVAIMA

PÜHADEKINGI VALITE

A-S. OSKAR KILGAS'E

moodsaist

KLEIDIRIIJEST • COTTON- SIIDI JA
VILLATEST SUKKADEST • MUSTRI-
LISTEST SOKKIDEST • INTERLOKK
TRIKOOPESUST •

A-S. „VOLTA TEHASED“

TALLINN, SOO TÄN. 27
KODUKESKJAAM TEL. 477-66

Elektri keeduplaadid ja elektri triikraud
Elektriga töötavad põletispuude saed
Iseimevad tiibrootor-pumbad
Ventilaatorid igaks otstarbeks

Pühiks nägusad kinkekärbid.

**Müügil kosmeetikakauplustes. Omad kauplused Tallinnas:
Urla majas ja Narva mnt. 19.**

„ORTO“ keemiatehased Tallinnas.

Reserveeritud

ÜHING

„Eesti Lihaeksport“

- Eksporttapamajad:
Tallinnas, Tartus ja Võhmas.
- Vorstitööstused:
Tallinnas, Tartus ja Võhmas.
- Konservitööstus
Tallinnas.
- Seebitööstus
Tallinnas.
- Kondijahutööstused:
Tallinnas ja Tartus.
- Nahaosakond:
Tallinnas ja laod kõikide
eksporttapamajade juures.
- Hõberebasekasvandused:
Rebasel ja Navestis.

Ostame aasta läbi

sigu • veiseid • vasikaid •
lambaid ja toornahku

Müügil

märgi all

vorstid ja muud liha-
saadused, liha ja
aedvilja-konservid
seep, kondijahu •

TELLIMISI VÕETAKSE VASTU
pargitud ja parkimata hõberebasenahkade
ning sugurebaste peale •

KARJA KESKÜHISUS

Ostab

suurel ja väikesel arvul kuivi ja soolatuid veise-, vasika-, lamba- ja hobusenahku, ning maksab neist kõrgemat päevahinda. Saatekulud kuni meie ladudeni jäävad meie kanda.

Ostame piiramatul hulgal

Kodumaa pesemata lambavilla, ning maksame sellest ametliku komisjoni poolt noteeritud hindu: I sort 3.55 kr., II sort 2.80 kr., III sort 2.05 kr. kg. Peale selle on villadele määratud riiklik juurdemaks: I sort 1.25 kr. ja II sort 1.00 kr. kg.

KARJA KESKÜHISUS

Kontor: Tallinn, S. Karja tän. 3. Telef.: kontor 450-24 ja 484-15. Nahalaod Tallinnas, U. Hollandi 11 ja Maakri 4. Telefon 305-28.

PÖLLUPIDAJATE ÜHISPANK

TALLINN, V. KARJA 7, KÕNETR. 455-68

Osakond: Kella alev, Kiriku pl. 6, kõnetraat 75

Võtab raha hoiule

Annab laenusid mitmesuguste kindlustuste vastu

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

KINDLUSTUSSELTS „TALU“ ESINDUS

TALLINNAS, 18. DETSEMBRIL 1937

9. AASTAKÄIK

KAINI LASTELE

Üks unistuslik jõulusoov kaugeks tulevikuks

Kui püütakse kujutleda tulevikku, siis tuletatakse kõiki järeltusi käesoleva aja suundade, arenguteede ja teoksil-olevate katsetuste põhjal.

Jõulupühade puhul lubaksin meelasti endale selles erandi.

On karta, et jääksime ilma pühaderõõmest, kui kujutleksime maailma tänapäeva arengusuundade järgi kuue-seitsmekümne aasta pärast. Juba tänapäeval näeme tehnika arengut ja edu rakendatavat esijoones hävitustehnikasse. Kui areng samas suunas kehtaks kõigil aladel, peaksime küll kartma, et kõigist mugavustest ja eluhüvedest hoolimata rahuliku ilmakodaniku pühaderõõm võiks saada rikutud.

Ei tarvitse olla mingi revolutsionäär, et siiski soovida pöoret inimkonna kultuuri ja tsivilisatsiooni arengus. Pole ju keegi saanud õnnelikuks seetõttu, et igas korteris on raadio ja veeklosett; et jõulukuusel säravad nüüd elektriküünlad; et võime istuda mugavas raadiotoolis, ümisedes vaikset jõululaulu, selja taga soojahõõguy radiaator, — ja kuulata jõluevangeeliumi ükskõik millise rahva keeles, ükskõik kust riigist või kirikust. Seitsekümmend aastat tagasi polnud kellegi seesugust võimalust, ei osatud sellest unistadagi, aga vaevalt siis seetõttu jõlurõõm oli väiksem. Kui aga ka järgmised 70 aastat ei suuda täius-tada inimkonna õnne, mis kasu on siis seesugusest arengust või edust?

Inimene on ju sellepoolest kõige vähendõudlikum osa loodusest, et ta on

kõigea rahul ja harjub kõigea hõlpsasti. Inimene on kärsitu ja tunneb ennast halvasti ainult seesuguses olukorras, millisest paremas ta juba on olnud. Kuni seniselt arengutasemelt pole tagasi langetud, ei tohiks olla kuidagi ohustatud ka inimkonna senine õnn.

Eks ole sellest juba tuhandeid aastaid, kui on kirjutatud: „Ja hunt elab ühes tallega, ja pardri-metsaline magab kitsetallega, ja vasikas ja noor lõukoer ja nuumveis on ühes koos, ja pisuke poisike ajab neid. Ja lehm ja karu söövad karjas, nende pojad magavad ühes, ja lõukoer sööb õlgi kui veis.“ Need prohveti sõnad peaks tähendama igavest rahuriiki, kõigi igavest sõprust ja üksteise mõistmist. Ma ei tahaks liialdada unistuses, ma ei tahaks soovida enne tarbetut, kui hädavajaline on saavutatud. Pealegi on tänapäevani jäänud hunte veel ainult mõned üksikud, — talled seega väljaspool suuremat hädaohtu. Seda teravamaks on ihutud inimese kihv ja küüs, seda metsikumaks on muutunud kultiveeritum jumalaloomade seas — inimene, kes ala teritab relva omataolisele kallale kargamiseks.

Sooviksin, et tulevik tooks murrangu inimese olemusse, ta mõistusse ja tõekspidamistesse just selles osas.

Kui me juba täna endale tunnis-tame, et see on võimatu, maksab meil siis üldse chitada, kaunistada, arenda-da endi kultuurilisi huvisid ja saavu-tada suuremaid elumugavusi? On's

A. HEFTLER

„Maastik“

võimalik inimsoo täiuslik õnn, kui inemene ikka jääb metsaliseks-murdjaks hundiks?

Me oleme hoolimatud ega viitsi mõtelda asja üle rohkem. Me vabandame endid ja ütleme olukorra olevat niisuguse, nagu ta on, mõnede üksikute põikpäiste, mõnede võõra vara ihkajate ja verejanuste tõttu, kes on pääsnud kuidagi võimule ja mõjustanud teisi. Kui see oleks nii, oleksin mina esimene, kes on valmis kutsuma kõiki maailma õigeid, et kõrvaldada neid üksikuid kõlvatuid valitsejaid, — pandagu ka minu pea see-eest pakule. Aga ma tean, et see nii ei ole. Neid murdja omadusi leidub inimestes rohkem kui maldame seda endalegi tunnistada. Kui palju elab meis kadedust, kui palju himu selle järgi, mis võõra oma! Ja kui palju viha venna vastu, kes millegi poolest meist on ees! Kuipalju meie ka ei saavutaks tehnika ja teaduste abil, me jääme ikka ahneteks, õelateks, hoiame küüntega seda, mis meil on, ja ahnitseme hammastega teiste oma. Mis ime siis, et see, kellel on vägi ja võim, kasutab neid enda kirglike ihade rahuldamiseks, või mis ime seegi, kui seesugustest üksikutest moodustatud rahvas on valmis soodsal juhul kargama kallale naabrile!

Iga haigusega, iga pahega ja hädaga saab edukalt võidelda ainult siis, kui asutakse ta kallale algusest, juurtest. Kust mujalt võiksimegi alata võitlust nende suurte ja põhiliste inimkonna ebavooruste vastu, kui mitte kõige lähemalt — iseendast! Pole tarvis osu-

tada sõrmega teisele ja süüdistada kõiges üksikuid. Kuigi kahtleme ja arvame juba ette, et täielikku, sajaprotsendilist hulka õilsaid ei saavutata kunagi, ei saa see ometi olla põhjuseks, et peaksime jääma võltsiks ka ise. Üldilme annab hulgale ometi enamus, ja kui tõesti tänapäeva inimeste enamus on täis halbu omadusi, niivõrd, et neist hea tahtmise juures ei saada lahti, siis tõepoolest üksikul õigel oleks häbi olla inimene. On kindel, et nii see ei ole. Vaja ainult igapäev võtta tugevasti kätte iseennast.

Jälle pühitseme selle süüdi, kelle tulekut kord on kuulutatud: „Hüüdja hääl on kõrbes: Valmistage Issanda teed, tehke tema rajad tasaseks.“ Seesama hääl on hüüdnud päev-päevalt ja aasta-aastalt meie päevini. Meie kuuleme meelsasti seda häält, me pühitseme rõõmuga selle lapsukese süüdi. Sest meile on räägitud, — ta on Lunastaja, ta päästab kõiki patust. Rõõmustame oma rõõmud Lunastaja sünni puhul, pöördume palves ta poole ja näime hetkel õiglaselt alandlikkudena. Aga juba järgneval hetkel elame edasi oma endist elu endisel viisil, võitleme ja võistleme oma vastastega ja vaenlastega endiste abinõudega, peame vanni silmas ainult omakasu ja plaanitseme kättemaksu neile, kes meile näivad halbadena ja ülekohtustena.

Enam rõõmu ja rahu! Seda vajadust me küll tunneme, aga ei oska seda saavutada. Kui soovime teha edusamme seal — ja ma tean, et me kõik seda soovime — siis peame küll mõistma häält kõrbest: Valmistage Issanda teed! — ei sellena, et käime kord aastas armulaual ja jõululaupäeval kirikus, ei ka sellena, et peame hoolsasti silmas ainult paragraafi-konkse, et meie teod ei satuks nende haakide otsa — vaid niisugusena, et saaksime ise paremateks, et surmaksime endas halvad omadused, kurjad soovid ja ihad, saaksime seega sarnaseks ka Sellele, kelle süüdi õieti pühitsetakse. Kuigi oleme Kaini lapsed ja Kain oli esimene mõrtsukas — kas ei oleks juba aeg vabaneda sellest halvast pärivusest?!

Kas siis maailm igavesti jääb kõrbeks hüüdjale häälele?

J. L.

KARL STIELER

Jõuluööl

*Oo tali-mets-öö, tumm ja läng,
kus valgeid oksid kõigis paigus;
hääletu, raatu lumiränk:
kuis on nii suur su uhke vaikus.*

*Sääl kiirgab täiskuu, külm ja kalk;
otsekui ahelate väes ta —
nii needit mägi, metsasalk
ei suuda ükski jõud neid päästa.*

*Ja langeb lind, loom nõrkeb teest,
mänd väreleb, allikki jäätub:
suurt võitlust olemise eest
peab kogu loodus, arg ja päätu.*

*Kuid külades eks täna löö
nii armsalt nagu taeva võlvest
kõik jõulukellad läbi öö
üht imelaulu rahupõlvest.*

Tõlkinud õp. VOLD. KULJUS

HUGO LEPIK

„Alutaguse mets talvel“ (õli)

Isiklik ajalookäsitlus rahvustunde süvendajana

Rahvustunde tähtsust on viimaseil aastail ikka enam ja enam meil rõhutatud. Õigusega nähakse selles tugevat abinõu rahva seesmise ühtluse süvendamisel. Samal ajal ühtlasi aga väidetakse, et rahvustunne meil on üldiselt veel madal ning seda on vaja hädasti tõsta. Rahvustunde süvendamise peamise tegurina on kasutatud sõnalist propaandat.

Rahvustunde äratamiseks ja kasvatamiseks ei piisa aga ainult ilukõnedest ja paraadidest üksikuil peopäevil. See töö peab laienema pühapäevadelt ka argipäevadele ning tooma meid passiivselt kuulamiselt aktiivsele tegutsemisele.

Rahva iseteadvuse süvendamise ja rahvustunde kasvatamise tähtsamaks aluseks on mineviku elustamine. Minevikku õpime tundma ajaloo kaudu. Ajaloo huvi tuleb seega viia laiaesse rahvahulkadesse. Selleks on vajalik ajalookäsitlus seada vastavalt õigele alusele.

Ajalookäsitlusel võime lähtuda kas inimese üldise arengu vaatlusest, üksiku rahvuse või riigi mineviku jälgimisest või üksikisiku arenemise ning tema individuaalsete saavutuste raamistikku uurimisest. Mida laiem on ajalookäsitluse alus, seda kitsam on huviosaliste piirkond selle küsimuse käsitlusel. Üldine ajalugu ja selle uurimine on huvialaks peamiselt vastavale eriteadlasile ja aineõpetajale. Rahvuse või riigi ajalugu paelustab eeltähendatute kõrval veel nende isikute tähelepanu, kes tegutsevad rahva- või riigielu üldiste küsimustega või kelle arenenud rahvustunne selleks annab erilist õhustust. Et aga ajalookäsitlust muuta hulkade küsimuseks, selleks tuleb see rajada esmalt individuaalsele alusele, lähtudes üksikisiku põlvnemisega ja tema tegevusala arenguga seotud küsimuste ajaloolisest selgitamisest.

Missuguseid võimalikke teid ja vahendeid oleks selleks kasutada?

Üksikisiku põlvnemise küsimuse selgitamiseks on rajatud vastav teaduslik meetod genealoogia näol. Genealoogia ehk sugukonna-teaduse ülesandeks ei tule seada mitte ainult inimeste põlvnemise ja nende sugulussidemete selgitamist vastavate teaduslike probleemide lahendamiseks või üldiste järelduste tegemiseks, vaid ka praktiliste sihtide

taotlemist sellel alal üksikisikute huvides. Sugukonnauurimine viimases sihis ongi üheks teeks, mis võimaldab ajalookäsitlust rajada individuaalsele alusele.

Põlvnemise- ja sugukonnauurimise esimeks praktiliseks ülesandeks on teha kindlaks uuriva või uuritava isiku vanemaid ja esivanemaid nii kaugele tagasi ajas, kui see vähegi võimalik. Selle järele katsutakse õppida tundma nende karakteri tähtsamaid jooni ja saavutusi selleaegses olukorras. Nende ülesannete kõrval püütakse jälgida põlvnemist ka kõrvalliinides, et selgusele jõuda sugukonna suurusel.

Seesuguse uurimise tulemused ei jäta külmaks ühtegi elavat asjaosalist uuritavast sugukonnast, eriti veel siis, kui need tulemused tõendavad põlvnemist mõnes suhtes nimekast esivanemast või sugulust nimeka kaasaeglasega. Üllatusi selles mõttes võib sugukonnauurimine nii mõnelegi pakkuda.

Tõsi, need tulemused võivad pakkuda nii mõnelegi uurijale või uuritavale ka mittemeeldivaid üllatusi. See asjaolu ei peaks aga siiski esinema takistusena seesugusele uurimisele asumiseks. Seda enam, kui meil on teada, et näiteks Ameerika miljonärid ja teised tänapäeva kuulsused isegi sellega sageli uhkustavad, et nad olevat võrsunud omaaegseist röövlipéalikuist.

Üks tulemusist, mis aga kõigile sugukonnauurijale on ühesuguse väärtusega ja mis on õieti selle uurimistöö esmajärgulise tähtsusega tulemus, see on sugukonna püsivuse teadvus ja sellest tekkiv soov selle püsivuse jätkamiseks. See püsivuse teadvus tõendab, et isiklik elu ei ole seletatav mingisuguse juhusliku maailma sattumisega, vaid ainult järjekindla arenemise ja põlvnemise viljana. Selline teadvus sunnib elu ja elunähteid sügavamalt hindama. Ühes sellega tõstab see ka võrratult isiku seesmist väärtuse- ja enesetunnet. Isikliku väärtuse tunne seoses sugukondliku veresuguluse ja püsivuse tundega on tähtsaks eelduseks ja aluseks ka rahvustunde tekkimiseks ja arenemiseks.

Põlvnemise- ja sugukonnauurimine ühelt poolt ja inimese loomulik huvi oma tegevusala vastu teiselt poolt viivad järgmise tähtsa ala juure ajalooküsimuste individuaalsel käsitlemisel. See on nimelt üksikisiku või tema

A. BACH

„Ema ja laps“ (Akvatinta)

perekonna tegevuse raamistikuga seotud mineviku küsimustega tutvumine.

Tähtsam ala, kus meie rahva laiad hulgad sajandite jooksul on tegutsenud, on põlluharimine ja sellega ühendatud talupidamine. Kuna talupidamine on peamiseks tegevusalaks meie rahvale ka tänapäeval, siis talude ajaloo uurimine on teiseks ning suuremaks ülesandeks ajalookäsitlusel individuaalsel alusel.

Talu ajaloo uurimisele asudes tuleb kõige esmalt püüda teha kindlaks selle asutamise aega. Väga paljudel juhtudel ei lähe see aga enam korda. Neil kordadel tuleb seda asendada säilinud vanemate teadetega, mis selie talu kohta võimalik hankida. Üksikutel juhtudel sisaldavad vastavad kirjalikud allikad teateid tänapäeva talu olemasolust juba 13. sajandil. Kaudsete allikate ja rahvapärimeste najal, nagu neid näiteks, leidub ka käesolevas „Eesti Nooruse“ numbris, võime isegi teatud talu kohta oletada, et ta asutamisaeg ulatab kindlasti muistse iseseisvuse aega. Muidugi ei tule seejuures arvata, et see talu sa-

mas piirides ja samas koosseisus oleks säilinud meie päevini. Kui ta ka muud olulisemat enam selleaegsest koosseisust ei peaks sisaldama, siis vähemalt oma nimetuse on ta ikkagi säilitanud enam või vähem samana. Sellised talud, mis oma alguse on saanud muistsest iseseisvusest ja auga kannud oma nime läbi pikkade sajandite kuni meie päevini, kujutavad endast meie talukultuuri monumentaalseid alussambaid. Neisse tuleb suhtuda kui auväärseisse ning põlistesse rahvuslikesse kultuurivaradesse, mille loomisel, arendamisel ja säilitamisel meie rahva sugupõlved keha ja vaimupingutusi kannud aastasadu, võib olla isegi tuhandeid.

Omaette suure liigi asutamisaja seisukohalt moodustavad maareformi kaudu loodud asutalud. Kuid nendegi ajalugu ei saa alata nende planeerimise momendist. Väga paljudel juhtudel on asutalud õieti endiste põliste talude uuestisünni nähted. Võõra võimu survele on neid aegade jooksul tervete külade kaupa mõisa külge liidetud, kust neid maareform

jälle vabastas. Vastavate allikate ja rahvatraditsioonide põhjal võiksime paljudel kordadel neile uuestiloodud taludele ka tagasi anda nende endised nimetused. See mõte talukultuuri seisukohalt vääriks tõsist kaalumist.

Selgitanud talu asutamisaja või ajastu, mille kestel see võis toimuda, tuleb samal ajal selgitada ka tähtsamaid sündmusi talu arengus aegade jooksul. Selles mõttes väärivad jälgimist talupidajate isikud ja nende pidamisajad, talude suuruse ja piiride muudatused, üksikute kõlvikute tekkimine, areng jne.

Erilist rõhutamist talu ajaloo uurimisega ühenduses vääriks muu seas talu põldude, heinamaade ja teiste kõlvikute nimede ülesmärkimine ja nende tähenduse selgitamine. Nende kaudu avaneb paljudel kordadel üllatavalt huvitavaid andmeid niihästi asustusajaloo kui ka meie rahva ajaloo kohta üldiselt.

Talu minevikku tema tähtsamateski faasides avades, oleme talu mõistesse juurde toonud hoopis uue, senitundmata maailma. Taluomanik või tema perekonnaliige, kes seni talus nägi ainult oma majandusliku tegevuse keskust, kus ta raske töö ja vaevaga saab oma igapäevast leiba, hakkab nüüd selles nägema hoopis suuremat väärtust. Talu kui majanduslik vara muutub ta silmis ühtlasi ka kultuurivaraks, mida paljud sugupõlved on luua aidanud ja usaldanud seda uutele põlvvedele. Ja kui sellega ühtub veel asjaolu, et üks ja sama perekond on sama talu kasutanud ja pidanud aastakümneid ja isegi sajandeid, siis osutub kõige selle teadmine abinõuks kindlama sideme loomisel maa ja vere vahel.

On selline kultuuriline side maa ja vere vahel loodud, siis kerkivad sellest esile juba kaugemad ajaloolised huvialad. Talu ajaloo tundmine viib meid ühtlasi tema lähema ümbruse asulate ajaloo kõrval ka paljude muude ajalooliste küsimuste juure. Ajaloolised suursündmused, mis kuidagi seotud meie lähema ümbrusega, paeluvad siis meie erilist tähelepanu. Ning sel viisil järk-järgult sisse elades ajalukku, tunneme peagi, et oleme leidnud oma individuaalsele tööle ja tegevusele sügavama mõtte. Ajalugu ja selle sündmused aga tõendavad, et üksikisiku individuaalse töö ja tegevuse saavutused on suurel määral seotud ning sõltuvad kollektiivseist saavutustest rahvuslikul taustal. Ajalookäsitlus seesugusel viisil sisendab üksikisikule seesmise huvi, osutub temale orgaaniliseks

vaimliseks tarbeks ja viib teda kindlas suunas lähemale rahvuslikule mõtlemisviisile.

Missuguseid vahendeid omame sellisele ajalookäsitlusele rakendamiseks?

Sellele vastastes puutume kokku allikate küsimusega. Allikaid selleks on väga mitmekesiseid. Kaugemaleulatuvad neist ei ole isiklikult kättesaadavad ega loetavad laiadele hulkadele. Kuid seegi asjaolu ei pea saama takistuseks küsimusse rakendumisel. Et need kättesaadavad ei ole igale ühele isiklikult, ei tähenda veel seda, et nende sisu ei oleks üldse neile avatav. Nõudmine selle järgi sunnib nende avamiseks ka leidma teid. Need teed ei ole mitte ületamatute raskustega seotud.

Allikate käsitlemisel tuleb väljuda põhimõttest, et esmalt kasutada neist käepärasemaid ning järk-järgult siirduda vähem käepärastele. Käepärasemaid allikaist võiks nimetada näiteks, kaasaegsete mälestusi, rahva suulisi ja kirjalikke traditsioone ning pärimusi ja lähema ümbruse asutuste (valla, kooli, kiriku jne.) arhiive ning kirjakogusid. Juba neidki allikaid kasutades saame sageli tervikulise pildi sugukonna või talu lähemast minevikust. See pilt on küllaldane selleks, et uurijat aeg-ajalt õhutada kaugemate niitude jälgimisele mineviku radadel. Niite kaugemast minevikust tuleb aga juba hankida suuremaid keskarhiivest.

Lõpuks veel paar sõna sellest, kes peaksid osutama pioneereks sellel tööel.

Kui esimesed algatajad on selles tagajärgi saavutanud, tõmbab see juba kaasa uusi huviosalisi.

Esimene algatus laiemas ulatuses jääb siin kindlasti noorsooringkondadele, eesotsas meie taludest võrsunud noorsooga. Eeldusi selleks on olemas küllaldaselt. Maalt on võrsunud iseseisvuse aja kestel palju noori haritud jõude. Suurem osa neist on ka maale tööle rakendunud. Olgu need siis tulnud kesk- või kutsekoolest, gümnaasiumidest või kõrge- ja keskmise õppeasutustest, kõik nad on esmajärjekorras kutsutud ka sellele tööle. Teejuhtideks ja suunanäitajaks siin peaksid olema vastavad organisatsioonid. Eriti Ülemaalisel Eesti Noorsoo Ühendusel, kes on meie oma kultuuri arendamise mõtte algataja, on sellel alal täita suured ülesanded. Meie isikliku ning perekonnaelu traditsioonide loomise, meie rahvusliku kultuurivarade säilitamise ja täiendamise ja sellega kaasaskäiva rahvustunde süvendamise seisukohalt väärrib see töö erilist rõhutamist ja tunnustamist.

RAHVAS JUTUSTAB

ÜENÜ osakondades on asutatud kodukohauurimise harusid. Nende ülesandeks on uurimiste ja kogumiste kaudu püüda päästa ja jäädvustada kohalikku elu valgustavaid esemeid ja ainealaseid ning teha need teadusele kättesaadavaks. Mineviku jälgimine aitab meil paremini mõista ka tänapäeva toiminguid ning luua alust meie omakultuurile.

Eriti kiireloomuliseks tuleb pidada rahvapärismuste ja kohamuistendite kogumist kohalikest vanemalt inimesilt, kes kahjuks iga päevaga meie hulgaat kaovad, viies endaga määratunud kodukoha minevikku selgitavad ainevarad.

Haru tegevus võimaldab rakendada ka õpilasi. Toome siinkohal k/a kevadel mõnede Harjumaa koolide õpilaste kogutud huvitavaid rahvapärismusi Harjumaaalt.

AUG. MEIKOP

TALUDE NIMESID

1. KURGULOIKAJA TALU

Alavere vallas Kose tee ääres asub Kurguloikaja talu. Umbes sada aastat tagasi mõllanud siin nakkav kurguhaigus. Keegi pole osanud aidata. Selles talus elanud siin vanamees, kes terava pillirooga löiganud hingamist takistavat kurgunahka. Sellega ja nõiasõnadega arstinud ta kurguhaigeid. Sellest saanud talu oma nime.

Kuusiku peremehelt Jaan Piiburilt Ilse Sallo, Alavere algkooli õpilasi, 13 a. v.

2. MIILIAUGU TALU

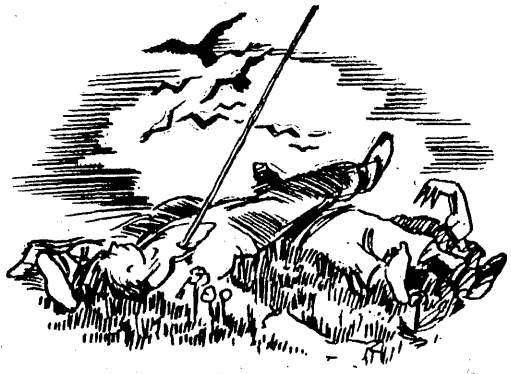
Ingliste vallas, Palukülas asub Miiliaugu talu. Nimi on saanud vanasti talus asunud miilipõletamise ahjust, mis nüüd ju täiesti lagunenu. Kündes ilmub ahju kohast alati suuri tõrvatükke. Süsi on põletatud mõisale. Hilisem ahi on alles praegugi.

Sõeru talu vanaperemehelt Jüri Aud'ilt Kädva algkooli õpilasi Evald Aud, 14. a.

3. KÕRVE TALU

Kloostri vallas Munalaskme ja Aruküla vahelise metsate e ääres asub üksik Kõrve talu. Vanasti pagenud Kusta nimeline mees nekrutite püüdmise eest metsa ja kaevanud siia seljandiku alla endale koopa. Söögipoolist ja tööriistu hankinud endale külast. Teinud põldu, võtnud naise ja elanud siin surmani. Talu olnud eraldatud muust maailmast ja väljapääs siit väga raske. Sellepärast hakatud talu hüüdma Kõrve taluks ja see nimi on tal praegugi.

Aruküla Kariselja peremehelt Paul Akermann, Kloostri algkooli õpilasi.

4. TÖLDE TALU

Katariina II saatnud kord krahv Stenbocki ja Albu krahvi Douglase võidu ajama. Kumb enne saab Kolga mõisa, see saab selle omale. Krahvid hakanud kihutama. Tõlde talu kohal läinud Douglase töld põlema ja sinna ta jäanudki. (Kuuldavasti oli Stenbock kutsari kalli raha eest ära ostnud, kes puistanud liiva asside vahele). Sellest tulnudki talu nimi.

Jaan Arult 76 a. v. Kõnnu Tõlde talus.
Ilse Lehesalu Kõnnu täienduskoolist.

5. SAKA TALU

Katoliku ajal käinud Hageris ringi erilised rahakorjajad „sakad“. Neil olnud kott kaelas ning nad korjanud kirikule taludest ja mõisadest andeid. Ka üks minu esivanemaid olnud saka. Et ta väga usin olnud ja palju raha kogunud, siis kohalik usklik mõisnik annud talle talukoha. Seda hakatud nüüd Saka taluks hüüdma.

Hageri Leisu peremehelt Tõnis Mallalt
62 a. v. Hugo Suitsmart, Hageri algkooli
6 kl. õpilasi 13 a. v.

6. KORJUSE TALU

Hageri praeguse Korjuse talu ümber asunud vanasti suur soo. Sõja korral pagenud külarahvas soo keskel asuvale künkale. Ühel sõjaretkel avastanud taanlased selle peiduurka ja surmanud mehi, naisi ja lapsi. Laibad lebanud siin kõdunemiseni. Sood hakatud siis hüüdma korjuste sooks ja hiljem sinna künkale ehitatud talu Korjuse taluks.

Hugo Suitsmart (vt. eelmine).

7. LEEMETI TALU

Ristiusu tulekul võtnud Hageri külas üks ainukene mees ristiusu vastu, teised teeninud ikka oma jumalaid. Selle mehe nimi olnud Kahro. Ristimisel võtnud ta omale uueks nimeks Leemet ja sellest pääle hakatud ka endist Kahro talu hüüdma nüüd Leemeti taluks.

Hugo Suitsmart (vt. eelmine).

8. LEISU TALU

Umbes 600 aasta eest ulatanud suur soo praeguse Hageri külani. Rahvas hüüdnud seda sood Liigsooks. Hiljem tõstnud mõisnik osa talusid siia soo veerele. Üks talusid sattunud praeguse maantee ääre ja rahvas hüüdnud seda Liigsoo taluks. Hiljem on see moonutatud Leisu nimeliseks, millist kannab nüüdki.

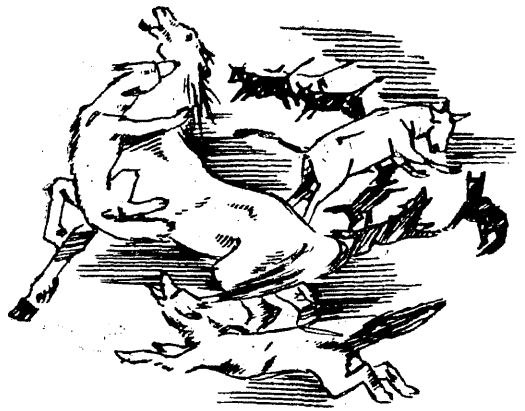
Hugo Suitsmart (vt. eelmine).

9. PARDI-ANTSU TALU

Vanasti võetud küla maid mõisale ning muist talunikke paigutatud mõisast eemale. Tekkinud uued külad ja talud. Perekonna nimesid tol ajal pole olnud. Et üht talu teisest eraldada, siis antud poolitatud taludele endiste ja praeguste peremeeste nimed. Nii saanud minu kaugete esivanemate Pärdi talust Pärdi-Miku, Pärdi-Matsu ja Pärdi-Antsu talud. Viimane on minu isatalu.

Hageri Pärdi-Antsu peremehelt Silvia
Kallas 12. a. Hageri algkooli 6 kl. õpilasi,

10. PILLI TALU

Hageri vallas Aniala külas on Pilli talu. Küla noored käinud siin pilli mängimas ja tantsimas. Talu hakatud hüüdma Pilli taluks. Enne tal alalist nime pole olnud, vaid hüütud peremehe järele.

Pilli peremehelt A. Pikmalt Vaike
Pikma 13. a. Hageri algk. 5. kl. õpilasi.

11. IDASE TALU

Kehtna vallas, Vastja külas praeguse Idase talu maadel olnud hiis, kus ohverdatud Ukule. Mõisnik lasknud hiljem hiide asutada talu, mida hüütud Hiitaguse taluks. Sellest kujunenud Idase nimi. Tammed lasknud mõisnik maha raiuda. Ainult kaks pärna jäänud alles ja asuvad need praegugi Idase talu aias.

Rehe peremehelt J. Saulepilt Laido
Saulep, Kehtna algkooli 6 kl. õpilasi.

12. HÄRGALLKA JA KOOSI TALUD

Härgallikas ise asub Kõnnu Samblapõllu talu heinamaal, kuid Härgallika taluks hüütakse teist lähedal olevat talu. Vanasti käinud Kõnnu mõisa künnihärjad seal joomas.

Koosi talu asunud suurte metsade ääres, kust hundid ja karud käinud talu loomi kimbutamas. Nad tallanud viljadesse suured teed, mida hüütud „koosideks“. Sellest ka talu nimi.

Magda Lehesalult 50 a. Pärlioja talust ja Miina Püümannilt 77 a. Laiasöödi talust Ilse Lehesalu, Kõnnu täienduskoolist.

13. KIBARA TALU

Vanasti tahtnud 7 juuti laevaga Rootsi minna. Kuid laev hukkunud ja ainult üks kübarameister-juut pääsnud Kurkse randa. See hakanud Asukülas ühes talus kübaraid valmistama nimetades neid „kibarateks“. Rahvas hüüdnud teda „kibarajuudiks“ ja talu Kibara taluks.

Kaasiku vanaperenaiselt Anna Ridbeckilt, 76 a. v. Heino Ridbeck, Risti algkooli õpilasi.

14. TAPURLA TALUD

Põhja sõja järel surnud kõik Juminda neeme inimesed katku. Soomest tulnud siis kolm meest, kes asutanud Tapurla küla. Nende nimed olnud Antti, Matti ja Samil. Praegu on siin ka Andi, Madjase ja Sameli talud olemas.

Marie Palmroosilt Liiva talus Ilse Kemetts, Kolga-Leesi algkooli õpilasi.

KÜLADE NIMESID

15. VIINISTU KÜLA

Esimesi asujaid tulnud siia soome Suursaarelt. Need olnud vennad Heikki ja Aadu, kes kannud valget särki ja pikki pükse. Teine asutanud Aadu, teine Heigi talu, mis mõlemad praegu küla teises otsas. Vahepäälne võsastik ja paju rägastik olnud läbipääsmatu ja tulnud minna ringi randa mööda. Sellest tulnudki Aaduotsa ja Heigiotsa nimed. Aadu toonud Soomest naise ning Aaduotsa hüütud ta naise nime järele ka Sohviotsaks. Viinistu tulnud saksakeelsest „finndorf“ s. o. soomeküla.

Veel nüüdki pidavat Suursaare mehed küsima, et kas tell veel Heikilaste sugu olemas. Orjust polevat Viinistu mehed teinud, vaid täsunud kokkuleppel kohustusi kaladega. Alles hilisemal ajal hakanud ka nemad mõisale tegu tegema.

Haldi p. Hindrek Varmalt 65. a. Signe Hong, Viinistu algkooli 5. kl. õpilasi.

16. NURME KÜLA

Vanasti olnud praeguse Nurme küla kohal suur mets, kus liikunud palju hunte. Talud asunud siis Nadalama külas. Kuid küla olnud liiga tihedalt asustatud ja mõisnik ajanud muist peresid uuesti asuma Nurme metsa. Sääli rajatud uued põllud ja talud. Nii on minu praeguse koduküla nimi saanud endise Nurme metsa nimest.

Rämsi talu vanaperenaiselt Mari Maa-sikult 78 a. v. Marie Aasma, Kehtna algkooli õpilasi. 13. a. v.

KOHANIMESID

17. KIIA-VÕHMA

Jõelähtme Parasmäe külast edelasse on rabas suur soosaar. Nime olla ta saanud Põhja sõja päevilt, mil venelaste eest põgenetud sinna saarele. Ka talumees Kiivak läinud oma naisega, kuid teel eksinud või kadunud mees. Naine hakanud meest taga hüüdma ja karjunud ikka: „Kiivak, Kiivak!“ Mees aga jäänudki kaotsi. Naine käinud meeltesegaduses mitmed aastad Võhmal oma meest hüüdmas. Hiljem hakanudki rahvas kohta kutsuma Kiivaku-Võhmaks, millest hiljem lühenemise teel saadud Kiia-Võhma.

Parasmäe küla Soovälja vanaperenaiselt Mari Mardimilt 81 a. v. Uno Mardim, Jõelähtme algkooli õpilasi.

18. RIIDANIIDU MÄGI

Kolga Tammistu küla alguses hüütakse üht kõrgemat kohta Riidaniidu mäeks. Sääli elanud rumal ja ihne vanatüdruk, kel olnud küll varandust ja loomi, kuid mitte korralikku heinamaad. Ta tassinud soomättaid hunnikusse, et saada kõrgemat ja kuivemat heinamaad.

Kui ta jälle kord neil mätastel niitnud, siis hüüdnud möödaminejad külapoisiid: „vaata kuidas Riida niidab!“ Sellest pääle hüütavalki kohta Riidaniidu mäeks.

HindreK Kokalt, Juminda küla Tabani vanaperemehelt 80 a. v. Grete Lambot, Kolga-Leesi algkooli õpilasi, 12 a. v.

19. HALJAVA KOHANIMESID

Raasiku Haljava ümbruses on palju künkaid, mis kannavad mäe nime. Siia lisandub aga harilikult veel teine nimi kohalikkude tähelepanekute kohaselt. Mainin siin mõned: Jäärakaevu mägi Pakase talu põldudel. Vanemad inimesed mäletavad kaevu mäe all, kuhu uppunud kord jääb.

Hundiaugu mägi sama talu maadel. Mäe all olnud vanasti hundipiüdmise auk. Kuresöödi mägi Kubja talu karjamaal. Siin käidud vanasti kurgi piüdmis.

Karivärava mägi Karivärava, Sipa ja Kärba talude piiril. Siin olnud karjavärav ja mäenukas vanaaegne kalm.

Läbikäima mägi Uustalu heinamaadel. Siit on vanasti otse teerada läinud.

Sitalepiku mägi Paju talu põldudel. Kui küla veel mõisa juures asunud, käidud siit kaudu Haabemäe põldudel. Teeäärset lepikut kasutatud nime kohaselt.

Ristimägi Sambo küla Kärba talu maadel. Siia olla vanasti maetud üks kõrge- maid sõjaväelasi. Ka rist olla piüstitatud olnud. Kärba talu keldrit kaevates leitud siit surnuluid, millede juures leidunud veel riide jäänuseid.

Edasi on siin veel künkaid, millede nimede tähendust vanemad inimesed enam ei mäleta nagu Madude-, Salu-, Aeteo-, Hanikatku-, Haabe-, Vanaemanda-, Oaalliku-, Maitse-, Sambu-, Seli-, Tassu- ja Tinametsa mägi.

Kustas Kuurbergilt 78 a. v. Nora Nes- sel 12. a. Haljava algkooli 4. klassi õpi- lasi.

20. PAGANAPÕHJA AED

Kui meile ristiisku toodud, siis lasknud Urgeta küla rahvas end ristida peale ühe kan- ge mehe. See jäänudki paganaks ja kohta, kus ta elas, hüütakse praegu Paganapõhja aiaks.

Riidika küla Ridepiko perenaiselt Margareete Hiietammelt Salme Hiietamm Kloostri algk. õpilasi.

21. KAHE NEITSI MÄGI

Kernu vallas asub riigi metsas selle nimeline mägi. Elanud kaks õde. Üks neist teeni- nud Kernu külas Sikumäe, teine Haiba külas Ulevainu talus. Alati kui üks õdedest mõelnud teist külastada, tulnud ka teine samale mõttele ning alati kohanud nad sellel mäel, mida hakatud hüüdma Kahe neitsi mäeks.

Kernu Ratassepä talu perenaiselt A. Teegilt Linda Pikksaar Kernu algkooli õpilasi 13 a. v.

22. PIIBUKIVI

Hageri vallas Aespa külas Korjuse talu heinamaal on suur ja lame kivi, mida hüü- takse Piibukiviks. Nime saanud ta sellest, et mehed vanasti kirikust tulles sellel kivil istunud ja piipu popsutanud.

Maidla Tigari vanaperenaiselt Mari Sihverilt 72. a. v. Valda Sildve Hageri algk. õpilasi.

RAHVAUSUND

23. JUMINDA KIVIVARE

Vanasti käinud vanad eestlased Juminda Kolju otsas Taarat kumardamas ja kannelt mängimas. Üks soovitanud kive kokku kanda et mäng kõlaks ilusam ja Taara kuuleks paremini. Kokku kantud kivivare asub veel praegugi ja selle kõrvale ehitati nüüd Juminda piirivalve kordon.

Joost Kalmholmit 87. a. v. Ilse Kenamets Leesi algkooli õpilasi.

24. KUIMETSA ALLIKAD

Kuimetsas on palju allikaid. Siin on õrde allikas, Nunnade kaev ja Suuresilma allikas. Nunnade kaev asub Kamara talu karjakoplis. Siit toonud nunnad omale õnnistatud vett (Kuimetsa kuulus ju 1247 aastast Tallinna Püha-Mihkli nunnade kloostrile AM.!) Suuresilma allikal ohverdatud veehaldjale, et teisel aastal kasvaks parem vili. Siin pidi asuma ka Kuimetsa jõe haldjas, kes suplejaid hoiab uppumast. Allika muda parandanud kehavigu ja palavikke. Ka Tõnu Ibram toonud allikast muda ning viinud sinna poisikesena andeid. Mida just, seda ta enam ei mäletavat.

Tõnu Ibramilt 60. a. v. Leevi Urke Juuru täienduskooli õpilasi.

25. UKU HEINAMAAD

Ristiusu toomisel lasknud Pikavere elanikud end küll hädaga ristida, kuid kummardanud oma vanu jumalaid ikka edasi. Vastu Uuemõisa heinamaid kasvanud ennem suur mets. Siin käidud Ukule ohverdamas. Üks ohvrikivi on praegu Presti talu heinamaal, kust leitud ka vanu ohvirahasid. Nüüd on mets maha raiutud ning maa Kivioja ja Urvaste külade talude külge liidetud. Kuid seda kohta kutsutakse veel praegu Uku heinamaaks või Ukupealseks.

Pikavere Andi k. Tuuliku p. Tõnu Tederilt Edgar Teder. Pikavere algkooli õpilasi.

26. OHVRIKIVI

Kehtna vallas, Vastja külas Separi talu põllul jõe ääres asub ohvrikivi. Selles on 60 auku. Igal talul olnud oma ohvriauk, kuhu pandud ohvri vili. Mida suurem olnud talu, seda suurem ohvriauk. Külavanemal olnud see kõige suurem. See on nüüdki näha ja asub kivi keskel. Igal sügisel viidud Ukule uudsevilja. Hiljem keelatud vilja viimine, kuid salaja käidud siiski ohverdamas. Kui see aga avalikuks tulnud, antud ohverdajale mõisas 50 hoop. Kivid jäänud siis unustusse. Mõisnik lasknud hiiepuudki maha raiuda, ainult ohvrikivi jäänud kohale. Separi koha ostmisel on peremees muud kivid lõhkunud, kuid seda lõhkuda pole julenud. Rahvas räägib, et selle käed hakkavat mädanema, kes lõhub ohvrikivi.

Rehe peren. Juuli Saulepilt Laido Saulep Kehtna algkooli õpilasi, 14 a. v.

27. TÕNTSU HIIE

Kirikkülas (muistne Külasalu küla A.M.) Tõntsu talu maadel oli vanasti olnud suur mets. Siin elutsenud hunte. Küla inimesed olid metsa alati austanud ja õhtuti palvetanud metsa poole. Praegu seda metsa enam pole, kuid kohta kutsutakse veelgi Tõntsu-Hiieks.

Leena Alvinilt Paju t. perenaiselt 79.
a. Alma Laasik Kloostri-Risti algkooli
6 kl. õpilasi, 12 a. v.

AJALOOLIST

28. LAEVAHUKK

Kui mo emäemä 9 aastane old, siis uppund Pärисpea randa üks laev, mis tuld Saksa-maalt soola ja potasega. Ka Kolga krahv mend Purekarile onne ottama. Old prouaga Sami talus. Krahviproua käsend perenaist kohvi keeta ja andand kohvi oad. Perenaine pand' oad keema. Krahviproua tüdind ootamast ja prahvatand naerma kui perenaine ube keet.

Krahv mend randa ja pand kaik mehed soola „lossama“. Mehed vedand soola Hobuloo mäele hunnikusse. Sealt viidud sool moisa. Ema mend randa isa vaatama. Isa ott emal kuue seljast, pand soola täüs ja saat siis särgiväel koju.

Potasega old paha lugu. Inimesed asja ei tundend. Löönd lahti tündred ja pand kuued potast täüs. Pärast aga old kuued otsas ja potasega pold midägi tetä. Ka kordonj ülem arvand, et potasest on kasu ja pand sinelisse. Sellest ajast tuntasse rannas laulu:

Undrikult söi uue kuue,
Tüürü Toomalt toise poole,
Kugu pojalt koived katki...

Joh. Kuunholmilt 61. a. Pärисpea Peebu talust Elise Kalholm Viinistu algkooli
6 kl. õpilasi.

29. HAGERI NIMI

Praeguse Hageri aleviku kohal olnud vanasti Põikma küla. Küla lambad käinud ühisel vainul. Ühel kõrgemal künkal olnud lambahagerik. Kiriku ehitamisel pole taanlased leidnud õiget kohta. Pandud härjad adra ette ja otsustatud kirik ehitada sinna, kuhu härjad seisma jäävad. Härjad läinud palava ilmaga lambahagerikku. Sellele aetud vagu ümber ja hakatud kirikut ehitama, millele hageriku järgi nimeks pandud Hageri. Põikma küla kaotatud ja põllud võetud mõisa külge. Alles Katariina II ajal tekkinud kiriku ümber esimesed eramajad.

Leisu p. Tõnis Mallalt Hugo Suitsmart,
Hageri algkooli õpilasi.

30. NÕIAKOHUS

Kuimetsa mõisa teokõrtsi juures asuva hoone otsas on jões sügav koht. Siin peetud vanasti nõiakohut. Et proovida kas inimene on nõid, selleks seotud tal käed ja jalad ja visatud siia vette. Kui ta vajunud peale tõusmata, siis olnud ta õige, sest seotult ei saa ujuda. Vastasel korral aga öeldud teda kuradiga olevat ühenduses ning nõiana oodanud teda tulesurm.

Leevi Urke Juuru täienduskoolist.

Vanad puud kodumaa maastikus

Eesti taimkate on aegade kestel mitmeti muutunud ja teisendunud. Seda tõendavad rabade uurimised, kus leitakse rabaturbast mitmesuguses sügavuses õietolmuteri, isegi nendelt puudelt, mis praegu täiesti puuduvad rabade ümbruses. Sama kinnitavad ka puutüvede leiud soodest, jõgede kinnikasvanud umbkooldudest, järvede soostunud kallastelt, kust välja tulevad näit. mustunud tammed, männid, pruunikad sarapuud, pajud jne. Ajaloalise ajastu vältel ei ole muutused olnud eriti tähelepanevad oma liikidelt, kuid metsade ja laante ulatus on mitmel pool olnud sajandite eest palju laialdasem ning tänapäev on endiste metsade asemel tihti väljad või niidud ning üksik põline puu näitab veel vaid endise metsa kasvamiskohta.

Osa praegu kasvavaid üksikuid vanu ja jämedaid puid on just endiste metsade levimisala näitajaiks. Need endise taimkatte mälestusmärgid ei suuda küll esitada teisi areemisnähteid kui on praegu, sest ka kõige põlisemate puude vanus on seks ikka liig väike, et oleks selle aja kestel võinud toimuda mingisugune üldine taimkatte muutus. Kuid nad täiendavad siiski praeguse metsa koostise pilti. Lõuna-Eestis on üksikute vanade puudena peamiselt männid, sama Alutagusel ja osalt ka Hiiumaal, — neis paikades oli varemalt ja ka praegugi okaspuu, eriti mänd valdavaks puuliigiks. Põhja-Eestis on selle

vastu vanad puud sagedamini tammed, harve-mini pärnad ja jalakad (isegi künnapuud), kuna mände tuleb võrdlemisi harva ette. See näitab, et Põhja-Eestis, eriti lubjarikastel pinnastel on olnud valdavas enamuses tammi-kud, pärnikud ja teised lehtmetsad. Kuigi siin ei puudu ka okasmetsad, on siiski just lehtpuud olnud rahval enam lugupidamisvääriksed ning neid on alal hoitud. Lõuna-Eestis on vanad põlised lehtpuud rohkem haruldased, kuigi meil on andmeid, et ürgsemal ajal on siingi kasvanud tammi suuremal määral. Näitena toodagu ses küsimuses mõningaid andmeid: 1882. a. sügisel leiti Tartumaal Kambja khk. Kammeri valla Kingu talu kõrgel põlul olevast põldaugust, oidust, viie jala sügavuselt musta mulla alt tammepuu, umbes 17 sülda pikk ja nii jäme, et kaks meest ei ulatanud ümbert kinni võtma. Sellest tammest tehtud kuue sülla pikkune palk, mis oli ilma oksteta ja täiesti kõlbulik tarbepuuks. Samal aastal teatatakse Võrumaalt, et Kooraste valla Kustomäe talu maalt „Suurtüki soost“ tulnud välja 6 jala sügavuselt tamme palk, mille tüvi oli 25 tolli läbimõõta ning 4 sülla pikkuselt sile, ilma oksteta¹⁾. Ka tuleb praegugi välja jämedaid tammi Lõuna-Eestis Koiva, Mustjõe ja Vaidva jõe kal-

¹⁾ G. Vilberg, Eesti loodusemälestusmärgede. Tartu 1931, lk. 5—6 (alamärkus).

Pilt 1: **Hiiemänd Undlas**, Reinuantsu talu maal. Ümbermõõt rinnakõrguselt 2,42 m. Looduskaitse all.
H. Kruusvaldi foto

alstelt, millistest 15—18 meetri pikkused oksteta tüved pole sugugi haruldased²⁾. Selliseid leide on teada mujaltki. Kui võrrelda selliseid väljakaevatud ja praeguseid tammi oma kasvulaadilt, siis on tähele panna suurt vahet: kunagi ammu kasvanud tammed on õige kõrgetüvelised, siledad, oksteta ja õhukese, ühtlase korbaga, praegu Eestis kasvavad tammed on üldiselt kõik madalatüvelised, jässakad, oksad algavad õige maapinna lähedalt ja on paksu, krobelse korbaga. Kui oli kasvulaad endistel tammedel mitmeti teissugune, siis pidid olema teissugused ka kasvutingimused, — see on kindel.

Praegu maastikus esinevad põlised puud on enamikus olnud lugupidamises ümbruskonna rahva keskel juba ammust ajast. Üksikud neist on kahilemata endised hiiepuud, mida austati kas üksiku puuna või on praeguseisva puu ümbert maha raiutud teised hiiepuud ning ühele on kuidagi teadmatuul põhjusil säästetud elu, — see üksik ongi nüüd endise hiie tunnistaja. Enamasti on neil veel nimeski hiiepuu lisanduseks. Selliste hiiepuude arv on meil veel võrdlemisi suur ja puud on võetud peamiselt kõik muinuskaitse alla. Vana hiiemänd on Virumaal Undla as. „Reinantsu“ talu krundil (1. joon) ning selle all on omal ajal ohverdatud. Ilumäel Kadrina khk. on hiieniinepuu, mille all väike allikas. Sellesse allikasse on viidud rahva jutu järgi veel teoorjuse ajal talusaadustest väike osa jumalate lepitamiseks (kord saatnud peremees sulasega allikale õlut kappaga, aga sulane joonud selle ära; teisel hommikul olnud laudas vana must härg surnud. A. Kalda teade). Olustvere vallas Õniste külla juures on paar jalakat, mille juures ohverdatud. Varemalt olnud seal 4 jalakat reas, sama lähedal Jalakamäel veel üks jalakas. Kõik need jalakad tulnud viiekesi sinna pühale mäele (sealsamas on ka püha allikas) idapoolt, kuid üks jalakas väsinud ja jäänud Jalakamäele maha. Neli jõudnud aga õnnelikult kohale ning kõige suurem jäänud kasvama just püha allika juurde. Praegu on kolm jalakat juba hävinud ja paar puud on veel alles (Ed. Viirok).

Mõningad vanad puud on ühenduses rahvapärimumstega, traditsioonidega. Näit. on Viljandimaal Suure-Kõpu vallas Vana-Vainristi talu maal umbes 400-aastane mänd, mida kutsutakse „Ristimänniks“. Männi koor on

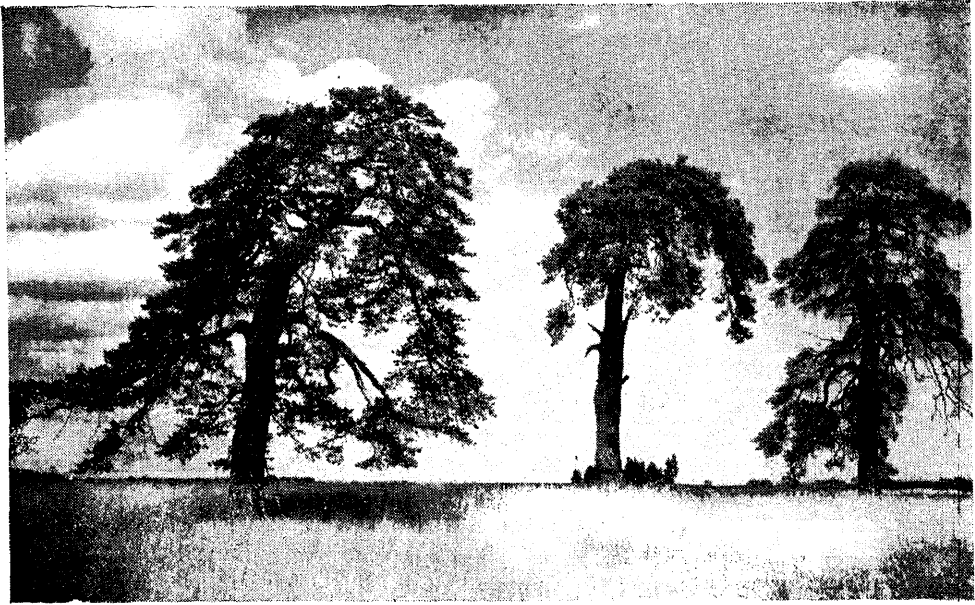
²⁾ E. Viirok, Andmeid mustast tammest. Eesti Metsanduse Aastaraamat VII. Tartu 1935, lk. 339—352.

Pilt 2: **Kata kadakas.** Umbermõõt 1,25 m. Muinuskaitse all. J. Kalmuse foto.

täis sisselõigatud ristikesi. Neid lõikavad Kõpu Halliste küla ja Uue-Kariste valla elanikud, kui nad sõidavad männist mööda matuserongiga. Millest säarane komme alguse saanud, seda ei tea seletada isegi vanemad inimesed, aga riste lõigatakse veel praegugi matuserongi möödumisel (G. Janno). Tuhala Kata veski kadaka ees võetud vanemal ajal müts peast (2. joon.). Ka olevat selle kadaka all ohverdatud. Omapärane mänd on Läänemaal Saastna asunduse pargis. Sellel puul on tervekstegev jõud, eriti paisete arstimisel: tarvis on vaid paiseid, koeranaelu, vajutada mõne naelaga ja siis nael lüüa sellesse mändi. Vahest lüüakse männi külge ka riidetükikesi. Oma tervistava jõu on mänd saanud sellest, et ta otsa on poodud kord koer. Tugev raudaas on veel praegugi männis alles, osalt juba puusse kasvanud. Just selle aasa ümbrus ongi naelu täis (J. Kreek).

Vähe on neid vanemaid puud, mis ei ole kuidagi seotud muistenditega või mingi sündmusega. Vanad eestlased, kes püüdsid leida igale nähtusele seletuse, pidid ometi arvama, et põline puu ei jäänud kasvama ilma põhjuseta. Põhjus pidi ikka olema. Ning kui ei leitud tõelist põhjust, siis tekkis vähimalt

Pilt 3: Männid Hulja Orutaguse külas. Loodusekaitse all. H. Kruusvaldi foto.

muistend, sündmustik. Näit. on Virumaal Hulja Orutaguse külas kolm põlist omapärast mändi (3. joon.). Pidi olema põhjus, miks neid jäeti kasvama. Ning tekkis muistend: Vanal ajal käinud mändide juurest läbi tee. Kord sõitnud sellel teel pruut ja peigmees, isamees ja pruudipoolne tunnistaja. Nad satunud aga kuidagi vanakurjaga tülli ja see muutnud nad kõik neljaks männiks. Hiljem ei tohtinud isegi parun neid puid maha võtta, sest puude raiumisel tulnud välja verd. Üks puu on aga iseenesest hävinud. Praegugi meenutavad mändide võrad veel pruudi leierit. — Teisal aga kuuldu, et pulmaliste asemel olnud neli vanatüdrukut (Ott Siirak). Lehmja tammed Harjumaal Jüri kiriku lähedal, Savalduma jalakad Järvemaal Koeru khk. ja mitmed teised puud on samuti moondunud pulmalised.*)

Osa vanu puid on seotud ajalooliste sündmustega, eriti aga Rootsi kuningatega või sõjavägedega. Suurem osa selliseid puid on kasvanud juba ammu omal kohal ning nende all võisid sõjaväed või isegi kuningas peatuda. Sagedamini esineb selliseid puid Lõuna-Eestis. Aga ka Põhja-Eesti on neid, näit. Haiba seitsmekeeruline ehk Rootsi kuninga kadakas, mille on kokku keerutanud seitsmest kadaka põõsast Rootsi kuningas Karl XII laagritule ääres. Sel puhul öelnud Rootsi kuningas: „Kui see kadakas õitsema hakkab, siis on jälle rahu sellel maal (teisend: ...siis on jälle Rootsi valitsus sellel maal. R. Talg-

*) Seda motiivi on kasutanud luuletaja B. Kangro oma luuletuses „Sõitjad“, mille siinjuures avaldame.

re). Kuid suuremale osale vanadele puudele on sellised juhused nähtavasti juurde luuletatud, — on vana puu ja millegi pärast pidi ta ikka teistest eriline olema, et teda alal hoiti. Mõni arvas leidvat õige põhjuse ja sidus selle veel rahvamälestuses oleva ajaloolise isikuga või teise sündmusega. See seletus tungis kuidagi rahva keskele ja on püsinud meie ajani. Ajaloolisi eksimisi tuleb ette haritud peadegi juures, mispärast ei võinud see esineda varemalt jutustushimuliste esivanemate juures.

Üksikud puud on arvatavasti tõesti seotud endiste kuningatega. Nimetatagu siin näit. Karl XII pärna Laiuse kirikla aias, tamme Narva Linaketramise Manufaktuuri vabrikupargis, mille juures kohtunud ja vestelnud Vene ja Saksa keisrid. Sellised puud on enamikus ikka nooremad ja nende arv kasvab veel meie päevilgi. Ajalooliste puude hulka märgiksin ma ka Alatskivi „Truuduse tamme“, mille all selle ümbruse talupojad Rootsi ajal on vandunud sõtta minnes truudust isamaale. Ja kui see nii oleks, kas see ei näita tamme väärtust meie esivanemate arvamises varamatel aegadel?

Olgu veel tähendatud, et üksikud puud on meil võrdlemisi värsquete pärimustega. Üks selline tamm kasvab Tartumaal Võnnu kirikla aiapargis. See tamm on istutatud möödunud sajandi algusel. Nagu teatab Võnnu kirikuõpetaja Aug. Ein, on selle tamme kohta Võnnu kiriku meetrikaraamatus toleaeegselt pastoril Ed. Ph. Körber'ilt järgmine märkus 1808. aasta all (A. E. Eina tõlkes):

Sõitjad

*Kui tulid, siis teeäärilt põikas
aisakellade tormav till-till,
ees lutusarv kumedalt hõikas,
taga kannel ja torupill.*

*Oi pulmatraavil Näe, helkis
teel kivide südameist tuld
ja hobuste päitsetes kelkis
ning kiiskus sätendav kuld.*

*Siis takerdus teederisti
pulmahobuste lennukas jooks:
ees legendik laugasteks kisti,
mustaks kihavaks rabasooks.*

*Ning paremalt vilkuvas järves
hundikurikas õõtsus ja lõmm...
kuid pahemal sünges värves
laius vasekarva nõmm.*

*Maajumalad need, kelle võlud
teele tõmmanud pettepuud. —
Hõbevalget ja vahtuvat õlut
ohvriks ootavad nendegi suud.*

*Kuid ei summuta vallatuid rökkeid
maa igirammestav äng;
palve ohvriks süüdatud lõkkeid
varsti trampis pilgar ja mäng.*

*Soolet viimaks kui kaarnahääl kähe
tuult, udu ja pilvi tõi.
Samas kõikide sõitjate pähe
mingi imelik aimus löi...*

*Kui veel algavat moonдумist trotsis
vihas jõuetu inimpalg,
Siis kartlikult tuge ju otsis
maahaldjatelt kobades jalg.*

*Ju tuimuv ning külmenev keha
sirgus pahklikuks tammepuuks,
vastu punaselt ergavat eha
võraks hargnes lainetav juuks.*

*Teeäärtele salguti mehed
nõnda jäidki. Jäine tuul
puude ladvult raputab lehed
igal udusel hingekuul.*

*Äsjailmunud luuletuskogust „VANAD MAJAD“
(Eesti Kirjanike Liidu kirjastus, Tartu.)*

„23. aprillil — jüripäeval istutas minu abikaasa inglise pargi äärde noore 8-aastase tamme, mille ma seemnest olin kasvatanud. Kui päevapalavus ahvatleb rõõmsaid ja tulevasi põlvi selle tamme varju puhkamisele, siis mõelgu nad küll tema 100-aastase tüve all tänuga minu ja minu hea abikaasa peale. Siis osutub meie rõhutatud vendade, eestlaste ränk ike juba ammu murdunuks. Siis on nad saanud jälle vabaks, iseseisvaks ja õnnelikuks rahvaks — quod Deus bene vertat. (Mida Jumal heldesti soodustagu!)“ See tamm väärrib just selle poolest tähelepanu, et tema istutamisel on kirjutatud heatahtlikke prohvetlikke sõnu. — Võrdlemisi noor sündmus toimus vana põlise tamme all (ümbermõõt 442 cm) Hiiumaal Suuremõisas okupatsiooni ajal. Selle tamme alla oli toodud kohaliku mõisniku poolt tohtu suur kivi. Rahvas aeti tamme alla truudust vanduma. Tamme ümber kogunud rahvast manitses kohalik parun jääma ustavateks Saksa riigi alamateks. „Saksa riik on kindel“, ütles parun, „ja püsib aastatuhandeid, nagu see

kivi“, millele ta siis kolm korda koputas. Kuid järgmisel hommikul oli tuhandeaastase kestvusega kivi tamme alt kadunud, sest julged hiidlased olid selle võimsa Saksa riigi sümboli veeretanud lähedasse tiiki. (J. Palm). Ülaltoodud näidetest selgub, millise iseloomuga põliseid puid meil veel leidub. Osa vanemaid puid on muinsuskaitse, osa looduskaitse all. Muinsuskaitse alla võetakse need puud, mis on ühenduses ohverdamistega või traditsioonidega, pärimustega, looduskaitse alla aga need põlised puud, millel on teaduslik või esteetiline väärtus. Kuid täiesti lahutada siin puid ei saa, sest iga hiiepuu või pärimustega seotud tamm, pärn, mänd jne. on ka oma ümbruse maastiku lahutamata osaks, mille hävinemisel kaotaks maastik tublisti senisest omapärasest. Ning vähe on ka neid puid, peamiselt põliseid ja vanu, mille kohta ei ole muistendeid või traditsioone. Seepärast töötavad siin looduskaitse ja muinsuskaitse alati käsikäes. Peaasi on, et põlised puud hoitakse alal tulevastele põlvedele imestamiseks ja nende eest hoolitsemiseks ning vajaduse korral ka uurimiseks.

Siinkirjeldatud labajalga tantsis ÜENÜ võmlemiseinstitutsiooni Leopold Tõnson (+), kes seda omakord oli õppinud 1900. a. paigu Ehaste-Jaangult, Sõrves.

Maha kirj. tatud J. Jürvetson'i raamatust „Rahva pillilood“, ilmunud Viljandis näärakuul 1910 a. Viis Arude Juhaniilt, Arest.

LABAJALG

Osavõtjad: Vaba arv segapaare.

Algseis: Tantsijad seisavad suures ringis nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal küljel. Pillimehelt antava kolme akordi kestel paneb poiss parema käe ümber neiu piha, neiu asetab oma vasaku käe poisi paremale õlale. Välised käed ripuvad vabalt.

I tuur A: Nii neiu kui poiss astuvad esimese taktili I osal vasaku jalaga sammu ette. III osal tõstetakse paremat jalga, hoides säär sirge, ette üles vasakuse, kallutades seejuures keha veidi paremale (ligikaudu nagu heitesamm, ainult vasakul jalal ei tohi tõusta varvastele, vaid toetuda kogu labajalaga vastu põrandat). Teisel taktilil astutakse samm juba parema jalaga jne. Tehakse seitse sammu (taktid 1—7). Kaheksanda taktili I osal neiu ja poiss löövad parema jalaga rõhu vastu põrandat. II osal lüüakse rõhk vasakuga, ühtlasi viies vasaku jala parema jala juure ja pöördudes nägudega vastakuti. III osal võtavad paariseltsilised võõkoha võtte (s. o. neiu sirged käed poisi õlgadel, poiss hoiab neiu puu- sase kohalt kinni).

I tuur B: Tantsitakse 8 taktili labajalavalsi, keerutades päripäeva, ringis aga liikudes vastupäeva (taktid 9—16). Valsi tantsitakse labajalgadel, põlved natuke kõverdatud, õlavöö täiesti rahulik, neiu algab parema jalaga, poiss vasakuga. Sammu esimene osa taktides 9—15 on rõhuline, teine ja kolmas osa — rõhuta. Paarituur-arvulistest taktides poiss teeb parema ja neiu vasaku jalaga. 16 taktis tehakse kaks rõhuga sammu (taktili esimesel ja teisel osal).

II tuur A: Nagu esimese tuuri A, ainult tuuri lõppedes ei pöörduta vastakuti, vaid, tehes kaks rõhku jäädakse seisma kõrvuti, sisemised käed ripuvad ühendatult alla (taktid 1—8).

II tuur B: Tehakse kaks sammu, nii nagu algab I tuuri A. (Tähelepanu! Neiu astub nüüd parema jalaga, poiss vasakuga!) Esimesel sammul viiakse ühendatud käed ette, natuke üles (ise veidi pöördudes, poiss vasakule, neiu paremale), teisel sammul taha (jällegi vastavalt pöördudes, taktid 9—10). Järgmisel sammul viiakse ühendatud käed hooga ette üles, kus lastakse lahti ja pöördutakse

välistel jalgadel üks ring (poiss vasakul jalal vastupäeva, neiu paremal jalal päripäeva). Pööre tehakse ühel jalal, teine on õhus (võetagu kõvasti hoogu, muidu ei jõua ringi pöörata!) Õhus olev jalg tuuakse 12 taktili esimesel osal rõhuga maha (taktid 10—12). Kõike eelmist korratakse (taktid 13—16) ainult selle vahega, et 16. taktili tehakse kaks rõhuga sammu. Poiss teeb rõhud parema ja vasaku jalaga, neiu vasaku ja paremaga. Tuuri lõppedes jäädakse algseisu.

III tuur A: Täpselt nagu esimese tuuri A (taktid 1—8).

III tuur B: Tantsitakse 8 taktili labajalavalsi, keerutatakse päripäeva, liikudes aga ringis vastupäeva (taktid 9—16). Neiu algab parema, poiss vasaku jalaga. Valsi tantsitakse järgmiselt: poiss, astudes 9. taktili esimesel osal vasaku jalaga sammu, pöördub vasaku jala päkal ja koputab parema jala kinga otsaga kaks korda, s. o. taktili teisel ja kolmandal osal vastu põrandat. Koputamise toimub vasaku jala taga, kanna kohal, põlv pöördub väljapoole. Neiu sama taktili jooksul pöördub harilike labajalavalsi sammudega. Järgmisel, s. o. 10. taktilil teeb neiu täpselt nii nagu poiss eelmises taktis, s. o. pöördub vasakul jalal ja koputab parema jala kinga otsaga kaks korda vastu põrandat, kuna poiss pöördub harilike labajalavalsi sammudega.

Järgnevais taktides 11—12 on tegevus sarnane taktidele 9—10, kuid 16 taktilil ei tee neiu enam koputust kingaotsaga, vaid nii neiu kui ka poiss teevad kaks rõhku.

IV tuur A: Nagu esimese tuuri A (taktid 1—8), ainult tuuri lõppedes pöördutakse kahe rõhulise sammuga vastakuti nii, et tüdruk jääb pisut paremale, mõlemad paremad õlad kohastikku, kuna käed on ühendatud järgmiselt: Poisi parem käsi neiu vasaku käega peopesasidemes neiu vasakul puusal. Poisi vasak käsi neiu parema käega peopesasidemes poisi vasakul puusal.

IV tuur B: Pöördutakse kohal päripäeva ringi nelja labajalavalsi (rõhk iga taktili esimesel osal, taktid 9—12), siis hakatakse jooksma, võttes kordkorralt pikemaid samme kuni tuuri lõpuni (taktid 13—16), lõpetades ühtlasi tantsu.

HUGO LEPIK

„Asta“ (õli)

ERNA ABRAMS

Loodepuna tiivul

Suveõhtul, kui päike puhkusevalmina suudleb kauge metsa latvu, kui tumedad pilved vaikuselootsikutena sõuavad idataeva kahvatus meres, ilmub mulle minu Issand.

Mina näen tema nägu loodetaeva hõõguvas kaares, tema pilku viimses kiirtevihus, mille loojund päike tervitusena heidab homse ootusesse vajuvale maailmale.

Ma seisan imetuses ja harduses. Mu ümber leinavad varjud valgust. Videvik võidutseb.

Ma seisan oma maja ees, kus askeldavad mu omaksed, võttes ahjust hilinend leibu.

Minule on ilmunud külaline, mulle üksi. Minu Kuninga tulek on tõstnud mind kõrgemale minust enesest, ainult mind üksi. Ma ei kutsu teisi, et nemadki saaksid osa minu õnnest.

„Minu Issand!“ ütlen ma ja veelgi rohkem imestudes hakkam mõtlema, miks ta ilmus minu juurde.

„Keegi ei oota Sind!“ ütlen ma oma Küla-

lisele, „ainult mina üksi... Neil on aega künniks ja külviks, nad lõikavad ja kannavad kokku rikkalikku saagi aga nad ei mõtle Sinu palet, mille valgus ainsana ilmutab peidus ilu; nad ei märka neid niitõrnu radu, mida mööda Sina juhid rõõmu nende südameisse. Nad naeravad, kui on õnnelikud ja kiruvad meelehärmis aga nad ei tunne Sinu kätt, mis ülendanud õnne ja mis sirutub valudessegi, et neid Aja rõvis leevendada...“

Nii ma seisan ja kõnelen oma Issandaga.

Ikkagi on loodetaeva veer helendav ja kollane ent järjest ebaselgemalt tunnen sääli oma Issanda õilist palet. Tahaksin leida pärlisarnaseid sõnu ja nad lükkida kaunima palvena keeks, et liitunud ilude kaunist kõla kuuldes hääbuv õndsus leiaks mind ja ilmuks mulle.

Ma ei leia enam sõnu.

„Issand! ära lahku must!“ hüüatan, „mina üksi ootan Sind! Kõik muu nõustun jätmata, et lakkamatult viibida Sinu pilgu rõõmus.“

Ma seisan ja ootan. Ma olen hirmunud mõttest, et mu Issand ei tule ja õnnelik mõttest, et ta tuleb.

Taevakaar on kollane ja helendav ent minu Issanda kogu on muutunud nii sarnaseks udule, et vaevalt eraldan veel ta palge üllust. Ma põlvitan keset märga rohtu ja ootan rusutuna tema taastulemist.

Kaste on külm jalgadele ja kahjulik kingadele.

„Näeks Issand mu ohvrit, ma ei hooli ju muust kui temast!“

Helendavaiks sädemeiks saab sel hetkel mu lootuste viimane vari. Kullavihm kaob pimeduse haaravaisse käsisse. Taevakaar on veel helendav ja kollane aga enam ei näe ma sääl oma Issanda õilist palet.

Minu jalad on märjad.

*

Sügise õhtul kõnnin ma viimaste langevate lehtede sajus. Tuul haarab pilvist vett ja nurmedelt kulukõrsi. Pilvist keerutab ta vee alla ja kulu tõstab ta mullapinnalt vastu langevatele piiskadele.

Ma kõnnin sügise õhtus.

Päikene punab rebestatud pilve haavas. Mustavad pilvekiud peidavad pilguti ta palge. Tuulest kihutatud sinihallides pilvedes kiigub päike kui mässavate murelainete kohal.

Ma kõnnin ja päike on loojumas.

Vihmapiiskade, kulukõrte ja lehtede seast ilmub mulle minu Issand.

Tuul piitsutab mu nägu ja rebib riideid.

Päike hõõgub kui võlukivi muistse tapariista tupel, aga ma tean, see on minu Issand, kes päikese tules kutsub mind sööstma sünni ja hävingu vihasesse võitlusse. Ma kuulen Ta häält tormis võitleva kuusesalgu oigeis ning tunnen Ta puudutust kuumkõlmis vee-pisarais, milliseid tuul paiskab mu näole sõbrunema silmade pisaratega.

„Oh, Issand!“ ütlen mina, „kuidas tuled Sina nüüd kutsuma just mind! Kõik teised jätab Sa kõrvale ja ilmutad üksnes mulle oma au!“

Härduses seisan. Tuuled jooksevad võidu ja rebivad mu kergelt kuube.

„Issand, Sina oled tulnud külla ainult mulle ja kutsud ainult mind! Sa tead, et keegi teine ei oota Su kutset. Nad küll kuulavad jutulsi Sinust, ent nad ei püüagi ise Sind leida! Nad küll kiruvad kurjust, ent siiski kõhklevad kaitsta, mis õige ja hoida, mis hea. Mina olen valmis tulema Sinu auks tormidest läbi.“

Mõtteid kerkib kui vihaselt pragisevaid sä-

demeid. Nende lend on nii kiire, et nad ei jõuagi mu huulile. Torman tuppa, et paberil takistada nende jooksu, sest Issand peab nägema mu mõtete kaunidust.

Ilud takerduvad toas. Pimedus kerkib irtitades taeva poole ja ähvardab päriselt varjata mu Issanda palge. Läbi looride paistab ta hävinemas. Ma hoian sädemeteel pikist lõngadest eemale sööstvaid mõtteid ja võidut-senud vaimustust. Mõtted on kauged, ma tunnen neid vaevalt, vaimustust ei suuda ma, väsinu, hüüda enam mu juurde.

„Mu tütar, kas ei näe sa täna taevakaarel päikese punevat kulda?“ küsib ema. „Miks istud sa toas kuna väljas sinu armastatud tuuled ootavad sind?“

Minus tõuseb suur pahameel, et mind on segatud mu mõtteis. Viimased lõngad, millega olen hoidnud neid, katkevad ja ma ei suuda neist tabada enam ainustki sädemeviirgu, kuigi kaua istun ja ootan.

Istun võõrana keset kodust ringi, õnnetuna oodates seda, mis on möödas.

Taas näen oma Issandat kevadeõhtul, seis-tes maja ees. Mu süda avardub üllatusest ja rõõmust, et jälle Teda näen.

Minu Issanda juuresolek seletab mu meeled. Ma tunnen Ta Vaimu oma ümber ja eneses kui suurt kõikjaltkuikavat rõõmu.

Ma näen, kuidas maa pühalikult sirutub oma südame päikese poole; ma näen, kuidas päike helluhkelt sirutab maale oma kiirte lugematud käd. Rõõm väriseb mullakamara ja juubeldab päikesekiirtes.

Lõol ei lõpe õhtu viimane laul. Väikesed linnud sidistavad, kartes uppuda oma rõõmu.

Kuused lehvitavad õndsalt omi pikki haljaid oksid.

Valgus kõnnib mööda maad ja otsib varju. Vari tõttab valgusele vastu. Helendaval veel, laiaoksalise kase all, leiavad nad teineteist, seisavad kõrvuti, naeravad teineteisele ja imestavad, kui väga nad siiski erinevad teineteisest.

Pilv seisatub taevaveerul ja päike ehavä-ravas, nad ei raatsi lahkuda tänase rõõmust.

Mina seisan ja tunnen, et kõik saab üheks rõõmus ja mina olen üks selles rõõmus.

„Oh, Issand! — ma tänan Sind selle rõõmu eest, et Sa oled mulle annud jõudu igavikuni seista Su jalge ees!“

Nii ma palun, seistes vaikselt õhtus.

Päike loojub ja lõo vaikib aga minu rõõm tõuseb kui õiglase ohvrisuits.

Ei märka ma aega möödumas ega pimedust saabumas. Vesi on veel hele aga varjude sü-

TEADUS JA TEHNIKA

„Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea“

Vanasõna „mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea“ näib ekslik olevat. Uemad psühhotehnilised katsetused on tõestanud, et inimene ei jõua kunagi lõplikult „väljaõppida“. Katsete tulemused on näidanud, et inimene säilitab oma õppimisvõime kõrge vanuseni ja minetab selle alles täieliku raugastumisega. Samal ajal on katseist selgunud, et täiskasvanuil õppimine on palju kergem ja kiirem kui lastel.

Ajalooline söömaeg

Teadlastel õnnestus ühe soost leitud ürginimese laiba maos leiduvate jäätmete uurimisest teha kindlaks, et see ürginimene enne õnnetuse ohvriks langemist oli söönud rukist, hirsu ja kaunvilju. See leid on üheks vähestest tõestustest selle kohta, et juba eelajalooline inimene oli põlluhaerija.

Jätmed tõestavad aga ühtlasi, et nii

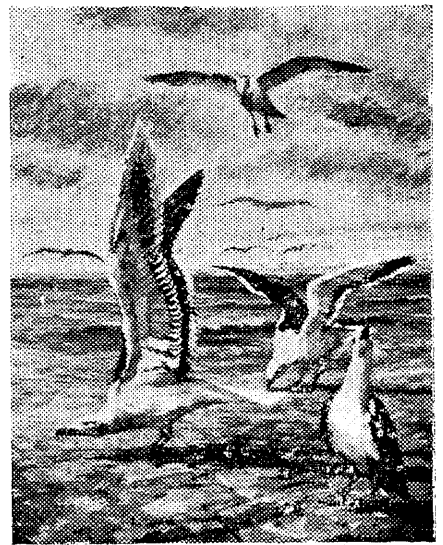
gavused süvenevad. Näib mulle, et varjudki tumenevad just suures rõõmus, et maa ei mald a uinuda, jälgides kevadise tervenemise edemist enesest.

Minu mõtted olid kaua minust eemal. Nüüd hiilivad nad pikkamisi kõveraid teid oma peidurgastest välja. Kaua ei kuule ma nende hääli rõõmumuusikast, ent siis sisendavad nad viimaks siiski imestuse minusse, et mu Issand ometi jälle on ilmunud mulle.

Ma heidaksin põlvili mullapinnale, kuid ma on alles niiske ja porine.

„Oh Issand!“ koondan ma taas oma mõtete. „Ma tänan Sind, et võtsid mu oma kevaderõõmu. Täna, et ilmutasid mulle lootuste edenevat teostumisteadust. Täna, et lasid mul tunda elu vastupandamatut jõudu, mis ärgates kutsus kõik kaasa ja elustab kõik!“

Miski minu sees või minu üle sosistab mulle: „Tule, lapsuke, jälle! Tule hommikukoidul ja tervita ärgates oma Issandat. Koidukiirtes on Ta au säravam kui kunagi muidu. Tule, lapsuke, koiduks ja tunne, kuidas su

R. SAJOR

„Kajakad“

tera- kui kaunvili olid üpris halvasti puhastatud ja et neid söödi toorelt.

Millal lõpeb inimese kasvamine

25-aastasena on inimene täiskasvanud, kuid mõned kehaosad kasvavad siiski edasi.

Vanemaks saades märkab peaaegu igaüks, et ta hakkab tarvitama suurema numbrilisi kübaraid. See on tingitud pealuu ja selles peituva peaju kasvust.

Vähem rõõmustav on see asjaolu, et inimese nina kasvab kuni 60-da ja kõravad koguni kuni 80-da eluaastani!

Issand on andmas kõigile elamisjulgust. Tule, lapsuke, koiduks ja vaata, kuidas su Issand kutsus maa jõudusid tööle!

Tule, lapsuke, kuulama lõõhõiset hommikule ja väikeste lindude sidistamist! Tule nägema päikest, kes enam ei vaata tagasi vaid võidukalt kerkib kõrgemale, säravama kui iialgi õhtuil, tarmukana elustavas tules!

Araks muutub mu süda. Elusooned, mis pinguli olnud rõõmus, muutuvad lõdvaks ja tühjaks.

„Ma ei tea, Issand,“ sosistan ma, „päikesetõusul ma ju veel magan.“

Ma põgenen oma Issanda palge eest. Ma kardan näha Teda tulemas koidukiirtes. Ma kardan, et koidus ei lase Ta vaid seista mind oma rõõmus vaid võtab mu täiesti endale.

Ma kardan, et Ta võtab mu osaks enesse. Ma kardan, et Ta paneb mu tööle oma ilude eduks. Ma kardan, et Ta jätab mu liiga väsinuks mu enda väikesele unistusile ega lase mul seista enam õhtus, leinates mõõdunut.

Pillimuusika maal

Kuigi instrumentaal- või pillimuusika on meie rahvale ikka olnud lähedane ja kuigi tal nüüdki on noorsooühingutes väljapaistev koht, on ta siiski maanoorte tegevuses üks raskemalt lahendatavaid küsimusi. Teatud määral võiksime konstateerida meie küla selle ala muusikaelu kesastumist. Endised vanad küla-pillimehed on kadunud, tehniline muusika raadio ja grammofoni näol pole aga igakord rakendatav, eriti aga siis mitte, kui rahvusvahelise ja moodsa kõrval tahaksime kasutada ka oma viise ja muusikapalasi. Kõige selle tõttu kuuleme maapidudel igasugu „jõrisevat“ ja „kärisevat“ muusikat, harva aga hääd puhkpillide või keelpillide orkestrit, milline oleks võimeline rikastama ka pidude eeskava.

Ideaalne oleks hää puhkpillide orkester, mis valitseks nii rahvamaja ruume kui ka suvist avarat peoplatsi. Kuid hää puhkpillide orkestri ellukutumine on seotud suurte raskustega. See nõuab võrdlemisi suurt ja hääd orkestrantide koosseisu, pillide hankimiseks suuri summasid ning eelkõige hääd muusikapalade seadmise- ja ümberkirjutamise võimega orkestrijuhhti.

Kuna aga küla kultuurelus orkestri järele on mõõdapäsematu vajadus, soovitaksime siinkohal eriti noorsooorganisatsioonidel kaaluda keelpillide orkestri ellukutumise võimalusi. Mõningate raskustega tuleb heidelda siingi, kuid need on kergemini võidetavad. Nii pole siin pillide hankimiseks vaja nii suuri summasid, mängutehnika on kergemini omandatav, juhi küsimus kergemini lahendatav ning orkestri koosseis võib alguses olla ka väiksem.

Nendele nõudele vastaks nn. mandoliinide orkester. Selle orkestri koosseisu kuulaksid eranditult keelpillid: mandoliinid, mandoolad, gitarrid ja bassid. Ostmisel on nende hind odav teiste muusikariistadega võrreldes ja hää tahte juures tullakse isegi toime nende ise-valmistamisega. Ka pole orkestri koosseis nii võrd sõltuv mängijate arvust. Isegi kahe pilliga, nimelt gitarri ja mandoliiniga võib siin juba teha orkestri alguse. Järgneksid järk-järgult orkestri suurenedes: II mandoliin, mandoola ja bass. Nii saaks moodustada kvinteti. On meil aga

enam pillimehi, siis hangime mõne pilli kahekordselt. Kümneahelise koosseisu juures, näiteks, koostaksime järgmise pillide koosseisu: 2 esimest mandoliini, 2 teist mandoliini, 1 kolmas mandoliin, 1 esimene mandoola, 1 teine mandoola, 1 esimene ja 1 teine gitarr ja üks bass. Niisugune koosseis võimaldab juba asjatundlikul juhtimisel teostada mitte ainult igasugu saatemuusikat, vaid kanda ette ka kõigiti väarikaid muusikapalasi.

Keelpillide orkestrite asutamisel peaksin soovitavaks asutada kas mandoliinide või jälle viiulite orkestrit. Seda orkestrit, kuhu kuulaksid viiulid, mandoliinid, puhkpillid ja pannesid koos ei saaks soovitada nootide saamise seisukohast. Nii mandoliinide, viiulite kui ka puhkpillide orkestritele on võimalik üksikult saada paljundatud noodimaterjali. Segakorkestrite juures on sellega aga suuri raskusi.

Asutamisel tuleb harjutusi alata kohe mängimisega nootide järele. Koosseis, kus mängitakse ainult kuulumise järele, ei vääri orkestri nimetust. Nootide tundmata osutub võimatuks muusikapalu viimistletult ja detailselt tõlgitseda ning üldse suuremate muusikapalade juure asuda.

Maanoortele, kellele talv võimaldab enam vaba aega, soovitaksime korraldada kohal pillide valmistamise kursusi. Selleks tuleks kutsuda kohale asjatundja pillide-valmistaja instruktor või jälle saata keegi hakkajamaid ja käsitöös vilunud noori keskasutuste poolt selleks korraldatud kursustele. Muuseas on niisugused kursused kavatsusel ka ÜENÜ keskjuhatusel.

Orkestrite asutajail on soovitav küsida nõu keskasutustelt (Eesti Lauljate Liit, ÜENÜ rahvamuusika keskoimkond) ja ühingutelt (Eesti Mandolinistide Klubi, Tallinnas) või jälle kutsuda kohale asjatundlik nõuandja ja instrueerija. Hää nõu tuleb alati odavam kui hili-semad raskused ebasobiva koosseisu, repertuaari ja muuga. Nõuandja kohal näitaks orkestri täiendamise võimalusi, annaks juhi-seid pillide käsitsuse kui ka nootide ja palade valiku kohta ning aitaks lahendada muidki kohal tekkinud küsimusi,

ÜENÜ kergejõustiku kõigi aegade 10 parimat

100 m

11,0	V. Rattus, Tallinna	1934
11,1	E. Susi, Jõhvi	1934
11,2	E. Labent, Tartu	1932
11,2	E. Knuut, Tallinna	1934
11,2	K. Päriste, Tartu	1934
11,2	G. Jõgi, Nõmme	1935
11,2	A. Josua, Nõmme	1936
11,3	H. Kadak, Tallinna	1932
11,3	I. Marks, Tartu	1932
11,3	A. Hallik, Tallinna	1937

200 m

22,9	E. Knuut, Tallinna	1934
23,0	V. Rattus, Tallinna	1934
23,4	H. Kadak, Tallinna	1934
23,5	G. Jõgi, Nõmme	1935
23,5	V. Piho, Tallinna	1937
23,6	F. Tamm, Tallinna	1937
23,7	A. Hallik, Tallinna	1937
23,8	V. Sibul, Tallinna	1937
23,9	A. Sutt, Valgjärve	1933
24,0	V. Laats, Tallinna	1936

400 m

51,2	V. Rattus, Tallinna	1934
51,7	A. Hallik, Tallinna	1937
52,2	V. Laats, Tallinna	1937
52,6	V. Sibul, Võru	1936
53,0	H. Kadak, Tallinna	1934
53,4	P. Kutti, Tallinna	1936
53,5	E. Knuut, Tallinna	1934
54,0	V. Vomm, Tartu	1933
54,0	A. Kais, Valga	1934
54,0	V. Piho, Tallinna	1937

800 m

1.59,2	F. Tungal, Tallinna	1937
2.00,7	R. Sams, Tallinna	1937
2.02,2	L. Lumiste, Tartu	1933
2.02,6	A. Klemmer, Tallinna	1933
2.03,1	A. Vaks, Tallinna	1935
2.04,0	G. Kuus, V.-Otepää	1934
2.04,1	K. Laas, Tallinna	1935
2.04,4	O. Saar, Tallinna	1933
2.04,8	E. Hurt, Tallinna	1937
2.04,9	P. Kutti, Tallinna	1935

1000 m

2.34,0	F. Tungal, Tallinna	1937
2.39,0	L. Lumiste, Tallinna	1933
2.39,2	R. Sams, Tallinna	1936
2.40,6	A. Klemmer, Tallinna	1933
2.41,5	E. Hurt, Tallinna	1937
2.41,8	O. Saar, Tallinna	1933
2.41,8	G. Kuus, V.-Otepää	1934
2.41,8	A. Vaks, Tallinna	1935
2.42,2	K. Laas, Tallinna	1935
2.43,0	R. Viik, Tallinna	1933

1500 m

4.04,8	R. Sams, Tallinna	1937
4.11,8	A. Klemmer, Tallinna	1933
4.11,8	A. Vaks, Tallinna	1935
4.11,8	E. Einmann, Nõmme	1937
4.12,0	F. Tungal, Tallinna	1936

V. Piho. A. Hallik.
E. Hurt. F. Tungal

4.13,8	O. Saar, Tallinna	1933
4.15,0	K. Laas, Tallinna	1935
4.15,2	K. Steinberg, Simuna	1934
4.15,4	L. Lumiste, Tartu	1933
4.17,6	R. Resnis, Nõmme	1937

3000 m

8.50,8	R. Sams, Tallinna	1936
9.05,0	A. Anier, Tallinna	1936
9.17,6	A. Klemmer, Ingliste	1929
9.19,0	K. Steinberg, Simuna	1933
9.21,2	A. Vaks, Tallinna	1935
9.21,6	A. Petermann, Tallinna	1936
9.23,0	E. Einmann, Nõmme	1936
9.27,0	A. Järve, Tallinna	1934
9.27,2	A. Veemaa, Simuna	1933
9.33,2	A. Vares, Simuna	1933

5000 m

15.37,4	R. Sams, Tallinna	1936
15.37,8	A. Anier, Tallinna	1936
16.10,4	E. Einmann, Nõmme	1937
16.18,0	A. Järve, A.-Arkna	1933
16.21,8	R. Resnis, Nõmme	1935
16.23,2	A. Petermann, Tallinna	1936
16.28,8	A. Klemmer, Tallinna	1930
16.30,0	A. Strasch, Valga	1934
16.31,2	L. Lumiste, Tartu	1932
16.32,0	L. Kõrtsini, Valtu	1932

10.000 m

32.55,4	A. Anier, Tallinna	1936
33.43,8	A. Petermann, Tallinna	1936
36.38,8	K. Laas, Tallinna	1936
36.47,2	V. Küttim, Köpu	1932
37.12,0	H. Pettai, Valga	1932
37.54,6	A. Kleinsepp, Tallinna	1936
39.42,6	K. Leemets, Rakvere	1936
39.58,0	J. Kõusson, Kadja	1934
40.15,0	E. Kõusson, Kadja	1934
41.06,8	E. Milt, Valga	1931

110 m tõkkej.

16,8	E. Labent, Tartu	1933
16,9	A. Kuuse, Tallinna	1935
17,2	L. Helmre, Nõmme	1937
17,4	K. Päriste, Tartu	1934
17,4	H. Punno, Nõmme	1936
17,7	R. Raidna, Nõmme	1936
18,2	F. Tamm, Karitsa	1932
18,2	P. Saretok, Valga	1932
18,3	A. Mutsu, Tallinna	1933
18,4	A. Illi, Tallinna	1932

Kaugus

6.93	V. Rattus, Tallinna	1935
6.92	I. Marks, Tartu	1934
6.75	E. Labent, Tartu	1933
6.70	E. Susi, Jõhvi	1934
6.68	A. Kiipsaar, Tartu	1934
6.65	O. Kaldre, Tallinna	1936
6.63	A. Raska, Tartu	1934
6.61	O. Kurvits, Tallinna	1932
6.61	E. Lilienthal, Rakvere	1936
6.58	A. Pällo, Tallinna	1936

O. Kaldre

L. Helmre

O. Aving

Kõrgus

1.95	A. Kuuse,	Tallinna	1936
1.87	O. Kaldre,	Tallinna	1937
1.83	E. Knuut,	Tallinna	1933
1.80	A. Hallik,	Tallinna	1937
1.78	E. Pilliroog,	Tallinna	1937
1.75	R. Laas,	Tallinna	1931
1.75	K. Klein,	Tartu	1932
1.75	I. Marks,	Tartu	1933
1.75	E. Poovits,	Valga	1934
1.75	J. Raid,	Tallinna	1937
1.75	O. Jürimäe,	Tallinna	1937
1.75	H. Tihkan,	Nõmme	1937

Kolmik

14.15	I. Marks,	Tartu	1934
13.89	A. Armi,	Tartu	1934
13.85	O. Kaldre,	Tallinna	1936
13.73	A. Kuuse,	Tallinna	1931
13.53	A. Kais,	Valga	1934
13.48	O. Salum,	Võru	1937
13.25	A. Tomberg,	Tallinna	1933
13.23	H. Kokkas,	Karinu	1930
13.23	A. Raska,	Tartu	1934
13.20	F. Tamm,	Karitsa	1932

Teivas

3.65	K. Kask,	Tallinna	1935
3.56	E. Sarapuu,	Nõmme	1936
3.50	R. Kiipsaar,	Tartu	1934
3.41	H. Vainet,	Nõmme	1937
3.40	A. Jürisson,	Tallinna	1937
3.37	Kaljo Kask,	Tallinna	1936
3.30	E. Äärma,	Tartu	1932
3.30	P. Saretok,	Valga	1934
3.30	O. Koppel,	Tallinna	1937
3.30	A. Kesküla,	Tallinna	1937
3.30	E. Lehis,	Tallinna	1937

Kuul

14.85	P. Puna,	Tartu	1934
14.28	E. Tammela,	Tallinna	1935
14.22	E. Lilienthal,	Rakvere	1936
14.19	P. Määrits,	Valga	1933
14.06	R. Schmidt,	Valga	1935
13.84	A. Tomberg,	Tallinna	1937
13.45	O. Ilves,	Tartu	1933
13.35	P. Saretok,	Valga	1934
13.33	P. Nõo,	Valga	1932
13.24	A. Lillo,	Mädapea	1937

Ketas

47.40	P. Määrits,	Valga	1936
44.81	E. Lilienthal,	Rakvere	1936
43.93	K. Kask,	Käru	1933
43.87	E. Tammela,	Tallinna	1935
43.40	K. Aid,	Valga	1935
42.14	A. Tomberg,	Tallinna	1937
41.34	O. Ilves,	Tartu	1933
41.33	O. Aving,	Torma	1937
40.91	R. Schmidt,	Valga	1935
40.57	O. Kurvits,	Tallinna	1934

Oda

62.22	A. Mägi,	Tartu	1934
61.56	V. Uibo,	Tallinna	1936
58.65	H. Vainet,	Nõmme	1937
55.54	H. Vilberg,	Jõhvi	1934
55.24	E. Kruus,	Võru	1937
54.68	P. Määrits,	Valga	1936
54.42	V. Vabi,	Märjamaa	1934
54.02	I. Mustkivi,	Tallinna	1937
53.82	E. Leeber,	Valga	1932
53.57	O. Ilves,	Tartu	1933

R. Sams

H. Vainet
A. Tomberg

V. Uibo

60 m

8,2	O. Brun,	Tallinna	1931
8,2	I. Uus,	Tallinna	1936
8,3	T. Kelder,	Tallinna	1934
8,4	I. Parts,	Tallinna	1928
8,5	A. Grünfeld,	Mädapea	1933
8,5	H. Reinola,	Tallinna	1934
8,5	L. Hiiepuu,	Nõmme	1937
8,5	E. Seilmann,	Nõmme	1937
8,6	E. Kallismaa,	Tallinna	1935
8,6	O. Arras,	Tallinna	1936

100 m

13,0	I. Uus,	Tallinna	1934
13,2	O. Brun,	Tallinna	1932
13,2	T. Kelder,	Tallinna	1934
13,6	O. Arras,	Tallinna	1934
13,7	B. Jürgenson,	Tallinna	1930
13,7	E. Kallismaa,	Tallinna	1937
13,9	E. Rauge,	Tallinna	1932
14,1	E. Seilmann,	Nõmme	1937
14,2	R. Lepik,	Tallinna	1936

J. Uus.

O. Brun.

4.76	B. Jürgenson,	Tallinna	1930
4.75	I. Uus,	Tallinna	1937
4.66	E. Seilmann,	Nõmme	1937
4.64	H. Reinola,	Nõmme	1936
4.61	D. Ugam,	Tallinna	1935

Kõrgus

1.50	O. Arras,	Tallinna	1936
1.41	L. Karing,	V.-Maarja	1933
1.40	I. Jõgi,	Tallinna	1937
1.38	O. Brun,	Tallinna	1933
1.37	D. Ugam,	Tallinna	1936
1.35	T. Kelder,	Tallinna	1934
1.35	H. Klõšeiko,	Tallinna	1936
1.35	L. Hiiepuu,	Nõmme	1937
1.31	H. Helves,	Nõmme	1934
1.30	A. Meldorf,	Tallinna	1930

Kuul

10.70	N. Tšeburina,	Tallinna	1936
10.11	A. Meldorf,	Tallinna	1931
9.98	O. Arras,	Tallinna	1935

H. Reinola.

N. Tšeburina.

J. Jõgi

O. Arras.

L. Hiiepuu.

200 m

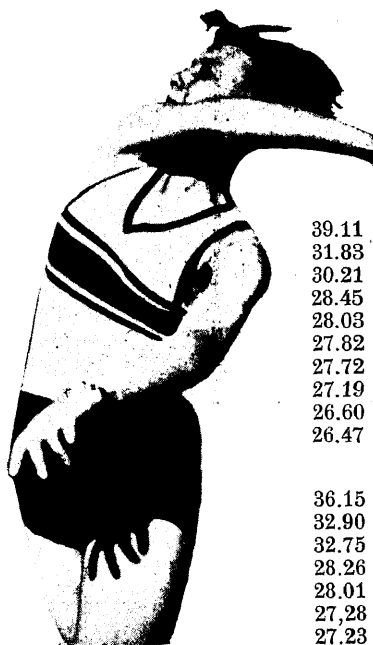
27,0	T. Kelder,	Tallinna	1932
28,0	I. Uus,	Tallinna	1934
28,7	O. Brun,	Tallinna	1932
28,8	B. Jürgenson,	Tallinna	1930
29,1	E. Rauge,	Tallinna	1934
29,2	E. Kallismaa,	Tallinna	1935
29,3	O. Arras,	Tallinna	1935
29,6	M. Lehesalu,	Tallinna	1935
29,9	E. Seilmann,	Nõmme	1937
30,1	E. Lemberg,	Tallinna	1929

400 m

63,0	B. Jürgenson,	Tallinna	1930
63,2	T. Kelder,	Tallinna	1932
66,8	I. Uus,	Tallinna	1936
67,5	O. Brun,	Tallinna	1932
69,2	E. Rauge,	Tallinna	1937
70,7	D. Ugam,	Tallinna	1937
71,7	L. Kramann,	Tallinna	1927
72,8	A. Schmidt,	Tallinna	1937
73,2	V. Eenpalu,	Aruküla	1933
73,2	E. Kallismaa,	Tallinna	1936

Kaugus

5.09	O. Arras,	Tallinna	1935
5.02	O. Brun,	Tallinna	1933
4.93	T. Kelder,	Tallinna	1934
4.84	L. Hiiepuu,	Nõmme	1937
4.82	E. Lemberg,	Tallinna	1930

A. Schmidt

9.92	A. Schmidt,	Tallinna	1937
9.48	O. Brun,	Tallinna	1934
9.15	I. Uus,	Tallinna	1936
8.96	L. Leps,	Tallinna	1932
8.86	R. Birk,	Tallinna	1929
8.86	A. Kübar,	Vihterpalu	1934
8.82	K. Viimne,	Porkuni	1935

Ketas

39.11	O. Brun,	Tallinna	1936
31.83	O. Arras,	Tallinna	1963
30.21	A. Schmidt,	Tallinna	1936
28.45	A. Meldorf,	Tallinna	1931
28.03	R. Birk,	Tallinna	1931
27.82	I. Uus,	Tallinna	1936
27.72	D. Ugam,	Tallinna	1936
27.19	E. Lemberg,	Tallinna	1930
26.60	N. Tšeburina,	Tallinna	1936
26.47	I. Parts,	Tallinna	1929

Oda

36.15	N. Tšeburina,	Tallinna	1936
32.90	A. Schmidt,	Tallinna	1936
32.75	D. Ugam,	Tallinna	1936
28.26	E. Lemberg,	Tallinna	1930
28.01	O. Brun,	Tallinna	1934
27.28	O. Arras,	Tallinna	1936
27.23	A. Karpova,	Tallinna	1936
25.33	R. Birk,	Tallinna	1929
24.34	H. Reinola,	Nõmme	1936

ÜENÜ spordijuhtide kursus

ÜENÜ Esinduskogu järelepäevadel toimus spordijuhtide-tegelaste kursus, millest võtsid osa 55 üenü-last 44-ast osakonnast.

Kursuse kava oli koostatud selliselt, et osavõtjad omandaksid teadmisi võistluste korraldamises peamiselt ÜENÜ-s harrastatavatel aladel (kergejõustik, käsipall, suusatamine).

Kursusel tegutsesid lektoritena Eesti spordielu juhtivad tegelased, eesotsas spordiinspektori A. Kolmpere ja SKN noortejuhi G. Kalkuniga.

Lühiajaline kursus täitis temale pandud lootused täiel määral. Kursuse lõpul toimusid kohtuniku katsed kergejõustikus, käsipallis ja suusatamises, milledest osavõtt oli elav ja suur enamus sooritas nimetatud katsed (järgmises „E. N.“ ilmub katsete sooritajate loetelu). Sellega astus ÜENÜ edaspidisesse tegevusse spordialal rida asjatundlikke tegelasi ja juhte.

Ei saa sõnatult mööduda teisest väga tähtsast saavutusest kursuse jooksul, ja seda eriti tänu härrade A. Kolmpere ja G. Kalkuni sisukatele loengutele, kes rõhutasid, et sport on inimelus ainult abinõu ja mitte eesmärk. Ühtlasi võtsid kursandid kaasa teadmise, et huviala, millega nemad tegelevad ÜENÜ ridades, polegi nii pisikene ja naeruväärt tühine nagu tihti püütakse näidata. Teadmine, et mitte ükski nemad, vaid tuhanded teised ÜENÜ-s ja mujal, taotlevad samaseid sihte, annab neile edaspidises töös julgust, tahet ja enesekindlust. Sport on üks kasvatus ja enesekasvatuse abinõudest.

Samuti rõhutati ka, et sportlased peaksid enam tähelepanu pühendama vaimsetele huvidele, mitte arendada end ühekülgsele (härra H. Tarandi loeng). ÜENÜ on organisatsioon, mis pakub vaimu ja keha koostööks laialdasi võimalusi, ning sellepärast oleme, võrreldes teiste spordiseltsidega, selles suhtes õnnelikumas seisukorras.

Noorsoo organisatsioonina peavad meile ülaltoodud põhimõtted olema spordialal „kümme käsku“. Kursuse tihtheelt neis ideelistes küsimustes pean vast tähtsamaks saavutuseks, kui otsekohe nähtavaid tehnilisi tulemusi (katsete sooritanute arv).

Siinkohal avaldan kursuse nimel tänu kõigile lektoritele, kes eranditult, ilma tasu nõudmata kursuse kordaminekule kaasa aitasid. Eriti härrasid V. Vaho't ja R. Hollmani.

E. H.

Suusatamise ringkonnavõistlused

Spordi Kesктоimkond palub teatada suusatamise ringkonnavõistluse korraldamisest käesoleval talvel hiljemalt 1. jaanuariks.

Ringkonnas, kus pole varem korraldatud suusatamise ringkonnavõistlust, võib algatuse võistluse korraldamiseks võtta iga osakond, teatades sellest Spordi Kesктоimkonnale.

Uued ÜENÜ spordirekordid

ÜENÜ Esinduskogu poolt kinnitati 28. novembril järgmised ÜENÜ rekordid kergejõustikus, jalgrattasõidus, ujumises ja tõstmises.

Linnaosakondadele kergejõustikus.

800 m jooks — F. Tungal, Tallinna osakonnast 1.59,2; 1500 m jooks — R. Sams, Tallinna osakonnast 4.04,8; 100+200+300+400 m teatejooks — F. Tamm, V. Sibul, V. Piho, A. Hallik, Tallinna osak. 3.03,2; 4×400 m teatejooks — F. Tamm, V. Sibul, V. Piho, A. Hallik, Tallinna osak. 3.39,4; 3×1000 m teatejooks — A. Vaks, F. Tungal, R. Sams, Tallinna osak. 8.04,6; 5×1000 m teatejooks — E. Hurt, F. Tungal, R. Sams, A. Vaks, V. Ahven, Tallinna osak. 13.47,2.

Maaosakondadele kergejõustikus.

100 + 200 + 300 + 400 m teatejooks — A. Sendre, A. Green, M. Saks, A. Merimaa, Neeruti osak. 2.19,9.

Linnaosakondadele jalgrattasõidus.

3 km trekil — E. Lemberg, Rakvere osak. 4.52,4; 10 km trekil — H. Parisväe, Rakvere osak. 16.34,4.

Maaosakondadele ujumises.

100 m rinnuli — J. Kopfeldt, Käosalu osak. 1.43,6; 400 m rinnuli — R. Milt, Käosalu osak. 8.45,9; 4×50 m teatejumine — O. Koitla, V. Palm, E. Milt, R. Milt, Käosalu osak. 3.19,1.

Maaosakondadele tõstmises.

Keskkaal:

Surumine kahega 68,0 kg, rebimine kahega 78,0 kg; E. Lõhmus, Sillamäe osak. 75,0 kg. Tõukamine kahega — E. Nagel, Neeruti osak. 100,0 kg; R. Neerot, Sillamäe osak. 101,0 kg. Rebimine kahega — E. Nagel, Neeruti osak. 77,0 kg.

Rasked kaal:

Surumine kehaga 68,0 kg, rebimine kehaga 78,0 kg, tõukamine kehaga 100,0 kg — V. Veeborn, Neeruti osak.

Rekordite saavutajaile anti üle vastavad rekordtunnistused ja ÜENÜ rekordmärgid.

Lisaks rekorditele kinnitas Esinduskogu alljärgnevad tagajärjed rekordnormideks.

Linnaosakondadele kergejõustikus.

5×1000 m teatejooks — A. Vaks, F. Tungal, R. Sams, R. Perman, V. Ahven, Tallinna osak. 13.48,0. 80 m tõkkejooks naistele — H. Reinola, Nõmme osk. 15,3.

Maaosakondadele kergejõustikus.

Kettaheide naistele — E. Julla, Riisipere osk. 21,78.

Maaosakondadele ujumises.

200 m rinnuli — J. Kopfeldt, Käosalu osk. 4.11,9. 400 m vabalt — J. Kopfeldt, Käosalu osk. 8.50,0. 4×50 m teatejumine — E. Milt, V. Palm, R. Milt, J. Kopfeldt, Käosalu osk. 3.22,2.

Meeskondadele tõstmises.

Rasked kaal:

A. Jõesalu, Neeruti osk.: surumine kahega 60,0 kg; rebimine kahega 70,0 kg; tõukamine kahega 88,0 kg.

NOORSOOTOOMAILT

Statistilisi andmeid ÜENÜ rahvatantsujuhtide kursuslaste koosseisust

Kursuslasi oli: naised 38, mehed 27, kokku 65. Osaliselt kuulasid kursust 4 naist, 2 meest ja algusest lõpuni 34 naist, 25 meest.

Tugevamini oli esindatud Harjumaa koos Tallinna linnaga. Esindajaid oli Harjumaalt 22, Virumaalt 18, Tartumaalt 8, Pärnumaalt 7, Võrumaalt 4, Järvamaalt 3, Läänemaalt 2 ja Saaremaalt 1. Valga, Viljandi ja Petserimaalt puudusid esindajad. Petserimaalasi takistas ilmutamast samal ajal Petseris toimuv Petserimaa hariduspäev.

Kursuste kaks nooremat esindajat olid 16 aastased. Vanaduse järele olid:

	N	M	Kokku
alla 20 a. v.	9	3	12
20—25 „ „	16	4	20
25—30 „ „	10	15	25
30—35 „ „	2	5	7
	37	27	64

Haridusliselt oli kursuslaste koosseis vägagi kõrge. Üldharidusena või põhiharidusena oli kursuslastest:

	N	M	Kokku
lõpetanud algkooli	15	17	32
keskkooli 1. klassi	3	1	4
„ 2. klassi	2	1	3
„ 3. klassi	5	—	5
keskkooli (gümna.)	12	6	18
üliõpilane	—	1	1
	37	26	63

Rahvarliete demonstratsioon kursustel.

Grupp kursuslasi Kopli rahvamaja ees.

Üldharidusele lisaks olid paljud kursuslased veel lõpetanud järgmised erikoolid:

	N	M	Kokku
täienduskooli	3	—	3
kutsekooli	5	—	5
põllutöökooli	1	5	6
kontrollassist. k.	3	—	3
rahvaülikooli	—	1	1
õpet. seminari	4	—	4
	16	6	22

Elukutselt oli kursuslastest:

	N	M	Kokku
põllutöös	3	16	19
kodusel majapidam.	21	—	21
töölisi	2	3	5
õpetajaid	4	—	4
käsitöölisi	2	1	3
instruktoreid	1	2	3
ametnikke	2	—	2
kontrollassistente	2	—	2
äripidajaid	—	2	2
muid	—	3	3
	37	27	64

Rahvatantsuga on tegeletud:

	N	M	Kokku
alla aasta	11	2	13
1—3 aastat	10	7	17
3—5 aastat	9	8	17
üle 5 aasta	8	9	17
	38	26	64

A. M.

ÜENÜ osa rahvatantsu elustamisel

I.

Väide, et ÜENÜ-le langeb suurim osa meie rahvatantsu taasleiuutamisel ja taaselustamisel, pole sugugi liialdatud. Pidevalt ja jonnakalt on ÜENÜ-s selleks rajatud teid. Kuigi arvamised, arusaamised ja seisukohad rahvatantsu ja tema viljelemise kohta olid väga lahkuminevad ja pigemini eitavad, tunti ÜENÜ ringides siiski instinktiivselt rahvatantsu rahvuskultuurilist väärtust. Nähti temas mitte muuseumieset, vaid veelgi rakendamisele kõlbavat rahvakunsti, eesti rahvale kuuluvat meelelahutuse ja lõbu vahendit.

Alguses oli suhtumine siiski nagu kaudne ja kahtlev. Puudusid traditsioonid, puudusid käsiraamatud. Rahvatants oli juba asetatud muuseumi. Üldine arvamine nõudis rahvatantsu ettekannet parukates ja pastaldes ning ÜENÜ esimesi üritusi mainis ajakirjandus „pastlakultuuri üritusiks“.

Esimeseks suuremaks, ulatuslikumaks ja julgemaks sammuks sai 25. rahvatantsijaga osavõtt Rootsis Tranås linnas 1925. a. suvel korraldatud omakultuuri pidustusist, kuhu veel mindi ehtsates eesti pastaldes. Esitades eesti rahvalaulu ja rahvatantsu, lõi rühm üllatavalt hästi läbi, tänu rühma hääle koosseisule ja vaimustusele. Ühtlasi omati aga ka mõningaid uusi seisukohti rahvatantsu viljelemisel ning siitsaadik jäi postal kõrvale.

Samal sügisel otsustab Keskjuhatuse kutsuda A. Meikopi ettepanekul osakondades ellu rahvatantsude ja rahvakommete harrastamise eriharud. Ühtlasi esitatakse Esinduskogule (29. nov. 1925) vastuvõtmiseks suuremate vanakultuuri päevade korraldamise kava. Sõna võetakse üllatavalt elavalt: 49 koosolijast 36. Põhimõttelikult ollakse poolt, kardetakse ainult läbiviimise raskusi. Valitakse vastav komisjon koosseisus Meikop, Jaik, Kiršbaum-Utuste, Kreitsmann, Leinberg (viimane praegu New-Yorgis üldtuntud rahvatantsude viljeleja). Kevadisel Esinduskogu koosolekul võetakse kava lõplikult vastu ning otsustatakse rahvalaulu, rahvamuusika, rahvakommete ja rahvatantsu viljelemiseks ja esiletõstmiseks korraldada Tallinnas I Eesti omakultuuri päevad 19. ja 20. juunil, kuhu kutsutakse ka teiste organisatsioonide laulukoore ja rahvatantsurühmi.

Päevad teostuvadki suurejooneliselt. Kiire korras trükiti noodid 10 omakultuuri päe-

vade lauluga. ÜENÜ rahvatantsu instruktorina läbistas nrsl. Ingermann osakonnad, kus üldtantsudena õpiti „Tuljak“, „Pikk ingliska“, „Pulgatants“, „Labajalg“ ja „Eideratas“. Päevadest võttis osa umbes 1500 aktiivtegelast, neist 200 leedulast, rootslasi ja taanlasi. Soome poolt oli peokõnelejaks palutud dr. Elsa Enäjärvi, kes kõneles teemil: „Üldisi rahva laulumänge Soomes, Eestis, Skandinaavias ja Lätis.“ Vabaõhu lavastusena kanti ette „Eesti pulm“ sinna sisse põimitud rahvamängudega. Ettekanded filmiti.

Seega oli rahvatantsude viljelemine ÜENÜ-s saanud hoopis avarama aluse. Kuid nüüd hakkas tunduma materjali puudust. Samal ajal ilmunud A. Raudkatsi rahvatantsud olid õpitud ja mis sobisid ka avalikult ette kantud. Lähenevaks kümne-aasta juubeliks sooviti ette kanda seni tundmatuid rahvatantse, milliseid teati veel rahva seas olevat külluses ning millistest Eesti Vabaõhu muuseumi ettekannetel mõningaid oli avastatud ning tarvitusele võetud. 1927. a. alul pööras ÜENÜ Keskjuhatuse selleks Eesti Rahva Muuseumi poole. Paluti sealt poolt algatada täiendavat rahvatantsude korjamist. Ühtlasi pööras Keskjuhatuse ringkirjaliselt ja ajalehtede kaudu rahva ja ÜENÜ osakondade poole, et saada vanade pillimeeste ja rahvatantsu teadjate aadresse. Otsustati suvel saata välja kaks paari korjajaid, neist üks Saaremaale, teine Lõuna-Eestisse.

Kuna aadresse siiski kogunes arvatavast vähem, otsustati aadresside kogumist nii ÜENÜ kui ERA poolt jätkata ning 1928. a. suvel rahvatantsude kogumisele asuda, milleks ÜENÜ keskjuhatuse eelarvesse võeti 600 krooni.

Kuid ka järgneval suvel, hoolimata Dr. Looritsa isiklikust kahekordsest kohalesõidust ja korjajate instrueerimisest, ei saanud asjast asja. Osalt oli aadresse ikkagi liiga vähe ja üksikud sõidud kahe korjaja (üks muusikamees, teine rahvatantsu tundja) väljasaatmiseks oleks tulnud liiga kulukad. Ka loobusid paremad korjajad (Raudkats, Taumi, Ingermann) ajapuudusel. Korjamine lükkati lõplikult 1929. aastale, mil seda pidid teostama V. Ingermann ja U. Toomi.

1929. aastal toimusid ÜENÜ 10. a. juubelpidustused, kus jällegi rahvatantsul oli domineeriv osa. Kanti ette üldrühmas rahvatant-

Üks ilumeelne kodukaunistamise kiri kauni Porioja peremehele

Armas Siim.

Tunnen headmeelt võimalusest vastata Teie nõu- ja abipalvele kodukaunistamise küsimuses. Ei pea mitte pahandama need tegelased, kelle nõuandeid ma ei soovita Teil täita, ega arvama, nagu sooviksin mina segada nende üldkasulikkude ja teretunud seltskonnatööd. Nende teeneks jääb, et Teie, armas Porioja Siim, olete hakanud mõtlema kodukaunistamisele. Loodetavasti nad nüüd ei solvu, kui rakendate ka oma iseseisvaid või mujalt saadud ideid sellesse töösse.

Kuna Teie oma kirja algul ilmse heameelega märgite kodukaunistamise võistlust, millest osavõtjana hellitate lootust ka auhinna saamiseks, siis on minu arvates vastatud esimene ja kõige olulisem küsimus: kas Teil tuleks üldse midagi suuremat ette võtta? Muidugi tuleks. Kuigi Porioja on niigi ilus ja

väljapaistev kogu ümbruses, on võistlusega lugu ometi nii, et kes soovib võita, peab midagi ka tegema võidu saavutamiseks. Kodukaunistamise võistlus pole siiski mõni talude iludusevõistlus. Siin võisteldakse ikkagi sellega, mida keegi saavutab lisaks endisele, kusjuures arvestus põhineb sellele vahele, mis on tulevases kaunistatud kodus enamat ja kenamat kui praeguses kaunistamata, kuigi iseenesest ilusas kodus. Muidugi peitub siin ka küsimus, kas seesugust loomult kena kohta, nagu Porioja, maksabki veel kunstlikult kaunistama hakata ja kas seda alati saabki teha ilma loomulikku ilu riivamata? Aga mulle näib, selle küsimuse olete otsustanud juba omal käel ja vaevalt ma julgeksingi anda vastupidist nõu. See kujuneks ketserlikuks praegu üldmaksvate töökspidamiste suhtes.

Meie mõttevahetuse raskus seisab ju sel-

---

sud: „Tuljak“, „Labajalg“, „Eideratas“, „Tüska polka“, „Pulgatants“ ja „Sepp“. ÜENU koorid kandsid ette selleks paljundatud 10 juubelipidustuste laulu. Lavastati vabaõhu etendusena „Sinimandria“.

Nii omakultuuripidustused kui ka 10. a. juubelipidustused õnnestusid sisuliselt hästi. Mitte aga majanduslikult. Esimesi segas vihm. Teistele tõi puudujäägi Rootsi kuninga ootamatu küllasõit enne pidustusi, kui ka sotsialistliku valitsuse (Rei, Johanson) suhtumine ÜENU-sse, kes eelarvesse võetud toetuse kr. 3000 ÜENU-le kustutasid.

Pidustuste suure puudujäägi tõttu (kr. 4200) lõppes ka rahvatantsude korjamise kavatsus seekord lõplikult. Ka olid mõlemad korjaja kandidaadid Ingermann ja Taumi seoses pidustuste läbiviimisega ajapuudusel ja

osal ka väsimuse tõttu sunnitud loobuma seekordsest korjandusmatkast.

Majanduslikud raskused suruvad seekord ka muud rahvatantsu viljelemise kavatsused, üldkursuste korraldamise, suuremate ürituste lavastamise jne. tükiks ajaks tahaplaanile. Ainult Esinduskogu koosolekutel tehakse ikkagi tugevalt omakultuuri. Kõnelevad Dr. J. Luiga: „Mõtteid omakultuurist“, prl. A. Raudkats: „Rahvatantsu viljelemisest“. Võetakse vastu resolutsioone, et valitsusasutused senisest enam tähelepanu pööraksid omakultuuri küsimustele ja rahvuslikule noorsooliikumisele, ning et toetuste jagamisel kultuurkapitalist enam tähelepanu pööratagu rahva oma hulgast välja kasvanud rahvuskultuurilistele organisatsioonidele ja nende üritustele.

A. Meikop.

les, et just neid, minule eriti ilusatena silmatorganud esemeid ja paiku Poriojal ja selle ümbruses on soovitatud muuta ja kaunistada, kuna mõnda palju vähem koha omapärasesse harmooniasse sobivat eset pole puutunud ka kohapealsete nõuandjate silm. Kuigi see võib-olla raskendab ühise keele leidmist, on mul ometi hea meel, et tulite kohe küsima minu arvamist. Loodetavasti suudate kodukaunistamise hoogtöö Poriojal viia läbi ilma kellegi maitset eriti riivamata.

Ma pean küll arvama, et igasugune maja värvimine Poriojal võiks tulla asjale ainult kahjuks. Kui on, nagu kirjutate, võistluse tingimus, värvida vähemalt üks hoone, siis julgen selleks otstarbeks küll soovitada ainult ja ükspäinise seda kõrvalist lambalauta, mis seisab väikese kodumetsa kaitsvas varjus ja missugune sealt ka värvitult vist välja ei paistaks. Sellega oleks päästetud vähemalt lähedase ümbruse kaunis tooniühtlus. Teie arvamine, et võiks ka värvida üle kõik hooned, on ilmselt kõlbmatu, kuna seesugust halli sammaldanud palkseina, mis nii kenasti sobib Porioja kogu maastikulise üldilmega, ei ole võimeline kaunistama ükski maalikunsti ime. Seepärast oleks võistlustingimustele küllalt ohvrust, kui võõpaksite lambalauda.

Siis olevat Teie kohapealsed nõuandjad soovitanud puhastada mudast osa jõe all õues ja kindlustada kallast basseinitaoliselt. Oleksin tõsiselt kurb, kui mõtleksite seda teha. Ka paar valget luike selles basseinis ei suudaks asendada praegu seal elutsevaid pardiparvi. Kui see aga soodustaks Teie tulekut esikohale, võiksite ehitada auhindajate jaoks basseini oma metsaheinamaa keskele, küüni kõrvale, kuhu ka ligipääs kogu külast on hõlpsam. Seal on pealegi jõgi palju puhtam ja Teie töö kergem.

Kui ma sain Teie numbritest õieti aru, siis ütlete olevat vajaliku istutada vähemalt kuuskümmend puu- ja põõsastaimet, et täita võistlustingimusi. Kuigi see on nii, jätke ometi rumal plaan istutada midagi kodu-jõe kaldale. Neid vanu pajusid ei suuda asendada ükski ilupuu. Muidugi sobiksid paar põlist tamme elumaja lävest mõlemale poole ja ruumigi jatkuks seal, aga kahjuks saaksid tammed põliseks alles aastasade pärast, Teie võistlus aga lõpeb juba tuleval sügisel. Midagi noort ja saamatut aga vaevalt suudaks midagi lisada sellele auväärsele ümbrusele. Jätke seepärast istutamata ka need tammed, äärmiselt võiksite mitmekesistada mõne noore kuusetaimega kaevu lagedat ümbrust. Kuigi ka

see kaev on kena just oma üksinduses. Et aga täita võistlustingimusi ja neid koguni ületada, selleks võiksite istutada sadasid puud metsa veerde, lisaks endistele ja osalt nende asemele, mida olete aja jooksul maha raiunud. Üldpildile igatahes mõjuks hästi seesugune noor metsahakatis vana ja auväärse tumedal foonil.

Ja siis see pisikene üldtarvilik maja, mille üle me vahetasime mõtteid juba suvel. Kui nad nõuavad selle ehitamist ja kui neil on õigus seda nõuda, ehitage ta siiski sinna metsatukka, lambalauda lähedusse. Võsa, mida tarvitasite samaks varjavaks otstarbeks, jääb ju ikkagi alles. Aga sinna ehitamiseks on võsa liiga madal ja oleks väga näotu, kui sealt vahiks alaliselt välja miski, mis paratamatult meenutab enda olemasolu põhjust.

Kui on õige, et tuul viis ära osa selle vana võrgumaja katust, mis seisab jõe kaldal, siis pean küll jälle paluma tungivalt säästa see hoone üldisest lammutamisest. Kuhu katusele teeks siis toonekurg pesa, — ta ju ei salli hästi lauta ega elumaja, vaid just siinset konnade lähedust? Võibolla ta läheks tagasi soole, kust ta esivanemad tulid aastakümnete eest. Ja sellest oleks kahju nii minul kui Poriojal. Tooge juba kodukaunistamise tööle ka see ohver ja ehitage hoonele uus katus. Ning tingimata jälle õlest. Kogu see jõeäärne just ta praegusel kujul on Porioja üldpildi lahutamatu osa.

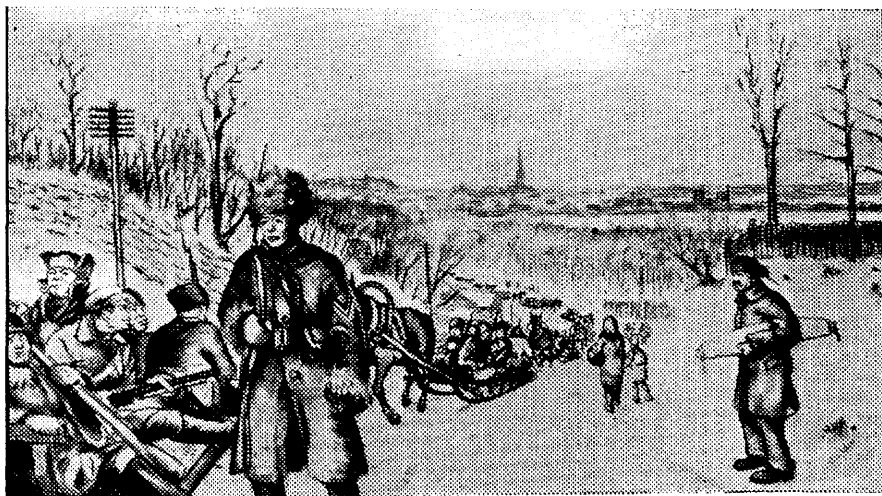
Ärge muretsege selle pärast, armas Siim, et olen soovitanud jätta tegemata või teha teisiti pea kõiges, milles on andnud Teile nõu kohapealsed asja korraldajad. See tuleb kahtlemata kasuks teile kui ka teie kohale, kuigi võistlustingimuste täitmiseks tuleb teha hulk tööd, millest õiget abi pole kumbalegi. Aga et saavutada efekti ja näidata head tahtet kõige korrastamiseks, tuleks koduksi veel mõnda ette võtta. Nii peaksite tingimata viima ära haopinu sellelt silmapaistvalt kohalt tee ääres ja asetama ta kas või loomatalli taha. Ka suur risuhunnik sealtsamast lähedalt püüdke hävitada: sorteerige välja vanaraud ja annetage allveelaevastikule, muu osa põletage või kaevake maa sisse. Siis oli teil ühe korstnaga vist lugu halb? Katsuge teda kohendada püstloodis hoiakusse, — see mõjuks hästi Teie maja auväärse vanaduse juures. Mis aga puutub lipuvardasse, siis oleks küll raske leida sobivat paika seegugusele küll raske leida sobivat paika seegugusele hiiglasele, mis paistaks kaugele üle küla. Ometi on Teil ukseesisel palkonil praegugi pisuke varras püsti, — selle asendamine pi-

...sut pikemaga ei teeks halba. Sinna heisatud lipp tõstaks kaunisti Porioja pidulikkust, mis sest, et ta ei paistaks külale.

Kui on nii, et Teie nõuandjad soovivad kaotada kõik lillepeenrad ja klumbikesed, eks tallake nad siis pealegi maha. Kui aga Liisbet sellega kuidagi nõustub, ega Poriojale tema halluses pole neid küll eriti vaja. Ja vanasse õunapuuaeda asetatavad paar pinki ei teeks ka midagi paha, kuigi siis võiks juba olla ka lauakene, kuhu toetaksime õllekibu.

värvitud lambalaudale ja basseinile heinamaal, kuna puude istutamisega metsa serva võite ületada normi mitmekordselt.

Väljaspool võistlust tahaksin juhtida Teie tähelepanu veel paarile sisemisele asjale. Need on esijoones lutikad, teiseks prusakad ja kolmandaks Teie habe. Esimeste vastu tuleb olla vali ja halastamatu. Kui ei tea ise paremat vahendit, tarvitage järgmist segu: mõni kilo rauavitrioli lahustada lambiõlis. Leotage sellega kõik seinad maast laeni, voodid ja igasugu muud esemed, kus needsinatsed

O. SÄDEK

„Vabadussõda“

Pidingi unustama sead. Oli teil ju nõnda, et pudulõused jooksid mööda õuet inimeste jalus. Kenasti eraldatud oli ainult aed. Ei teeks halba, kui aed ja õu puutuksid kokku ilma kindla piirijooneta, sealjuures püstaed, mis seni piiras vanu uipe, tuleks viia üle teispoole lauda otsa. Ehkki põrsastele jääks ruumi veidi vähemaks, sobiks sinna inimeste ja loomade vaheline piir kõige paremini. Ühtmoodi poriojalasteks jääksite sellegi poolest.

Väliselt võikski piirduda sellega. Ja kuna teie võistlus ei tungivatki sissepoole seinu, vaid ajavaimuga kaasas käsitavat peamiselt fassaadikaunistamist, siis loodetavasti auhindamiskomisjonil ei jää tähelepanemata Porioja kaunis üldilme. Vaevalt seesugust suudab saavutada ükski teine koht teie külas, kaunistagu nad ennast või värvigu mida tahes. Teie omaltpoolt juhtige nende tähelepanu eriti

elukad pesitsevad. Mõõblit see ei riku, kuna seinapaberid kleebime kevadel uued. Parem, kui kisutegi vanad täiesti maha. Hoiduge ainult süütamast seejuures kogu maja. Prusakate vastu on palju häid mürke, — oleks kena, kui tapaksite needki lõplikult. Võiksite ju jätta mõne üksiku kilgi, — võibolla tõesti tare jääks liiga igavaks ilma tuttava lauluta.

Ja oma habet ajage vähemalt kord nädalas senise kahe-kolmenädalise vahe asemel. Kevadel toon kaasa uue ja terava noa.

Nii ongi vist kirjutatud kõigest, millest tahtsin ja mille üle küsisite nõu. Kui püüate talitada neid soovitusi mööda, jääb Porioja kindlasti kauniks, — võimalik, et saab kaunimaks. Ja üldise asja ning seltskonnatöö olete teinud kenasti kaasa. Selleks head kor-daminekut

41. Esinduskogu

ÜENÜ Esinduskogu tänavune sügiskoosolek, mis peeti pühapäeval 28. novembril s. a. oli osavõtjate arvult jällegi järjekordselt suurem, kui kunagi sügiseti varem. Mandaatidega saadikuid oli nimelt kokku tulnud 110, pääle selle aga terve rida asjahuvilisi ilma volitusteta, nii et ÜENÜTO suur saal oli kogu koosoleku kestel rahvast täiskiilunud. Koosolek oli lühemaid, mis kunagi peetud. Algusest lõpuni valitses asjalik töömeelo.

Avasõna ütles aseesimees A. Kurvits, kriipsutades alla neid olulisi põhjusi, mis nii suure ÜENÜlaspere kokku on toonud ja rõhutas eriti tarvidust üksmeeles ja vastastikususes arusaamises nii siin kui ka igapäevases töös kohtadel töötada ja oma ülesseatud sihte taotleda.

Sisuka kõne maanoorte haridusliku suuna küsimustest esitas peainspektor dr. E. Terasmäe. Selle ettekande sisu loodab toimetus lähemal ajal eritartiklis üksikasjalikumalt esitada.

Koosoleku juhatusse valiti K. Kranfeldt (Tallinna osak.), E. Riisman (Tallinna) ja R. Võhandu (Märjamaa osakond) ning sekretariaati H. Tarand (Riisipere), E. Vardja (Saadjärve), P. Raidna (Nõmme), P. Laaniste (Sompa) ja O. Udeküll.

Eelmise koosoleku protokoll, mille luges ette sekretär H. Tarand, kinnitati esitatuna.

Esinduskogu kinnitas ka Keskjuhatuselt poolt kevadisest Esinduskogust saadik registreeritud ja tööd alustanud uued ÜENÜ osakonnad: Rägavere, Tammiku, Reidle, Lahu-Nõmmküla, Pikavere-Suursoo, Pärnu-Papiniidu, Lehtse, Andja, Kärevere, Võidu, Mustassaare, Übja-Vanamõisa, Võhmuta, Esna-Kodasema, Kadrina, Saverna ja Puski.

Kogusummas kinnitati nii siis 17 uut osakonda, lisaks kevadel kinnitatud viiele. Tegevuses suikunud osakondade likvideerimisi see-kord päevakorras ei olnud.

Ülevaate poolaasta tegevusest ÜENÜ-s esitas peasekretär A. Meikop. Osakondade liikmete juurekasv on olnud elav. Mitte ainult uued tekkinud osakonnad ei ole üenülaste liikmeskonda arvuliselt suurendanud, vaid isegi tõhusam suurenemine on sündinud vanadesse osakondadesse organiseeritud noorte liikmete arvel. Tingitud oli see noorsoo organiseerimise küsimuste üldisest elavnenemisest. Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonnas peetavasse noorsoo organisatsioonide registrisse on seni kantud 111 ÜENÜ osakonda, seni veel kandmata osakondade suhtes tehakse aga eel-töid selle teostamiseks. Pikemalt peatus aruandja veel kodukaunistamise alal käimasoleval tegevusel, millest meie varem juba korduvalt eriülevaateid oleme toonud. Rõõmustavat elavnenemist võib konstateerida ka tegevuses vaimsetel aladel. Kirjanduse ja näitekesktoimkonna kujundamine Kirjanduse ja Kunstide kesktoimkonnaks on legaliseerinud tegeliku olukorra, sest senigi oli kirjanduse kesktoimkond kõikide vaimsete harrastuste juhtijaks ning koordineerijaks. Eriliselt tõs-

teti esile väljakuulutatud kirjandite võistlusi ja meie ajakirjas teisel juba lähemalt puudutatud suurmeeste juubelite tähistamise küsimusi. Spordi kesktoimkonna töö oli möödunud suvehooajal eriti rohke. Ringkonnavõistluste arv ületab kõikide eelmiste aastate oma ja sama võib ka öelda korralduse ladususe ning tagajärgede suhtes. Üldvõitjaks ringkonnavõistlustel tuli kolmandat aastat ÜENÜ Siimuna osakond, kes võitis ka jäädavalt aja-leht „Maa Hääle“ rändauhinna.

Üldiselt kajastub praegune majanduslik kõrgkonjunktuur ka ÜENÜ osakondade elus: paljud osakonnad ehitavad või ostavad omale maju, teised jälle teevad rahakoogumise näol selleks ettevalmistusi.

Keskjuhatusel majanduslikust seisukorrast esitas ülevaate majandusjuht-laekur T. Männik. Kulutused on tehtud enam-vähem laekumiste piirides. ÜENÜ on saanud küll peaaegu teostada kõik hädavaajalikud ettevõtted, ilma et majanduslikud võimalused neid oleks pidurdanud. Erakordseteks ja suuremaiks üritusteks pole aga siiski vaba raha.

Mõnedest töökavalistest põhiküsimustest kõneles aseesimees A. Kurvits. Eriti märkis A. Kurvits kolme suuremat üritust: omakultuuri päeva, mis toimub ÜENÜ korraldusel tuleva aasta algul; laulupeoagset ÜENÜ massinenemist rahvatantsude ja rahvakommete lavastusega ning 1939. a. toimuvat ÜENÜ 20. aastapäeva pidustusi, milledele mõtlemiseks ja mille ettevalmistamiseks on praegu juba ülim aeg.

Aruandeid kohtadelt ei esitatud. Kinnitati 1937. a. suvel püstitatud sportlikud normid ja rekordid. Koosolek lõppes kell 15.30 isamaa hünni laulmisega.

Alustest

27. nov., Üleilmlise Välis-Eesti päeva puhul korraldas osakonna „Välis-Eesti tegevusharu“ Alustes Välis-Eesti peo. Kõne pidas haru esimees Karl Hansen, deklamatsioon esitasid noorsoolased ja lõpuks oli näidend õp. Orest Niinemäe lavastusel.

Kuigi algatus on uudne, valitses ümbruskonnas suur huvi nimetatud pidu-õhtu vastu, sest ka Alustest on võõrsile siirdunud rohkesti eestlasi. Samuti tehti kohalikus ajakirjanduses rohkesti propagandat Välis-Eestile.

„Välis-Eesti tegevusharu“ on jätkanud kirjavahetuse organiseerimist välis-eestlaste ja hõimlastega (soomlastega). Ainuüksi novembrikuus on rohkem kui 40 noort astunud kirjavahetusesse soome noorsooga.

„Välis-Eesti tegevusharu“, olles laiendatud tegevust ja astunud kontakti Välis-Eesti Ühinguga, määras „Välis-Eesti tegevusharu“ propagandaühikuks nrs. Ernst Tammsoo.

Eriti hindamisväärne on kohaliku algkooli õpetaja hra O. Niinemäe osakonda astumine, mis töötab muuta ÜENÜ Sikana-Aluste osakonna tegevuse senisest veelgi intensiivsemaks ja sisukamaks, kuna hra Niinemäe on ümbruskonnas tuntud tubli seltskonnategelaseks ja hea pedagoogina.

Jõhvi ÜENÜ tegevuses

Jõhvi alevis on teatavasti juba mõnda aastat seisnud laialulatuslikum noorte isetegevuslik enesekasvatuse- ja kultuuritöö. Kunagi asutatud ja ka mõnda aega töötanud Jõhvi ÜENÜ oli oma uksed selgenud peamiselt vastavate juhtide eemalesiirdumise tõttu. Kuna aga Jõhvi noorte hulgas rohkesti leidub teotahtelisi ja arengumeelseid inimesi, tehti juba mõnda aega ettevalmistusi Jõhvi ÜENÜ uuesti ellu kutsuda.

Hiljuti osakond pidaski Jõhvi keskkooli ruumes oma erakordse peakoosoleku, mille avas sissejuhatava sõnavõtuga Jõhvi praegusest seltskonnaelu seisukorrast ja tänapäeva noorsooliikumise põhiprintsiipidest ÜENÜ Keskjuhatause sekretär Hugo Viires. Koosolekul otsustati asuda tegevusse mitmesugustel kultuurilistel ja enesekasvatustel aladel. Esijoones rakendatakse tegevusse n.n. filosoofiline õppering, kus kavatakse arutama hakata olulisemaid probleeme nii kirjanduse, enesekasvatuse kui ka mitme muu teaduse vallast.

Koosolekul moodustati juhatus, kuhu õnnestumata alevi silmapaistvaimaid tegelasi ja teotahtelisemaid noori: Jõhvi ühispanga juhataja Harding Tenter (esimees), maatulundustegelane Hans Ilves, alevivalitsuse ametnik Linnamäe, ärimees Aleks. Kena ja Narva „Võitleja“ teatri end. näitlejatar Marie Ilves.

Osakonna juure organiseeritakse juba lähemal ajal rahvatantsutrupp ning tehakse algust ka väieluskoosolekutega akuutsemate probleemide ümber.

Palukülast

On vähe mis teha saab sellest, mis teha oleks. Sobivate ruumide puudus tõmbab kriipsu läbi nii mõnestki ilusast kavatsusest. Seepärast peab tahes-tahtmata tegevuskavast välja jääma üritusi, mis rohkem ruumi võtavad. Küll aga loodame toime tulla ruumide suhtes vähemnõudlikkude tegevusaladega.

Nii on talvise tegevuskavas ka peakoht antud suusaspordile. On ju Palukülas oivalisim suusamaastik kogu Harjumaal.

Järgmiseks oleks muusikaharrastusringi elukutsumine. Ringi tööõhtud toimuksid kordamööda taludes.

Peokorraldamisevõimaluste puudumise tõttu kavatakse näiteharu hakata näidendit õppima külaskäigu etenduseks.

Rahvatantsutrupp hakkab talve jooksul hoogsalt muretsema vajalisi rahvariideid, et et suvel väärikalt ja menukalt esineda.

Et Laane uudismaasundus, mis asub vastu Järvamaa piiri, on ÜENÜ Paluküla osak. piirkonnas, kasvab osak. liikmete arv järjest. Liikmete arv aasta algul oli 18, nüüd on see tõusnud 59-le.

Laane asundus on osakonnale tõeliseks tulevikumaaks. Oodatakse pikisilmi, mil alustatakse Laane koolimaja ehitamisega, kust ka ÜENÜ Paluküla osakond loodab peavarju leida.

Rud. Miilits.

Truba noori.

ÜENÜ Truba osakonnast

Truba algkooli õpetaja Edgar Tiruli, kutsel astus kokku Truba algkooli ruumes viimaste aastate jooksul kooli lõpetanud noorte koosolek, edasiõppimise võimaluste ja kutsehariduse tähtsuse selgitamiseks.

Koosolekust võttis osa 43 ümbruskonna noort. Nagu elaval sõnavõtul selgus, pole enamusel nooril aega õpinguiks, seepärast leiti organisatsioon olevat vajalik enesearenduseks. Nii pandi 23. aprillil 1933. a. alus ÜENÜ Truba osakonnale.

Allpool püüan anda oma isiklike muljeid Truba osakonnast ja tema tööst.

Meenuvad need hetked, kui olin alles algkooli IV klassi õpilane ja lõpetasin kooli 1927. aastal. Pärast koolilõpetamist käisin pühapäevakoolis, mõne talve. 1933. a. astusin vastasutatud Truba osakonna liikmeks. See oli mu esimene samm seltskonna-tegevuses.

Tekkis tihti mõte, kas mind ka kunagi valitakse kuhugi „suuremale kohale“? Oleks tahtnud ka olla osakonnas mõni suurem „mees“. Nii möödus vaikselt aasta, kui peeti peakoosolek, kus mind valiti osak. juhatusse abiesimeheks. Ei olnud tookord harjunud tööga, ent huvi oli. Pärisin asju teistelt tegelestelt mida ei teadnud ise. Teisel aastal olin osak. abisekretäriks ja järgneval aastal sekretäriks.

Kodus tuli tihti lüüa „lahinguid“ isa ja emaga, kui õõ veetsin seltskonnatöös ja hommikul silmad olid unised. Kõigest hoolimata jäin põhimõtte juure: küll tulevikus annab töö rohkem tulemusi. Oiles püsinud 1934. a. saadik osak. juhatuses, olen saanud palju kogemusi seltskonnatöö alal.

Siinkohal pean ütleva, et meil on olnud tublid õpetajad, kes aitavad noortele kaasa ja juhatavad õigele teele.

Oleme suutnud asutada raamatukogu 1935. aastal. Südamel lasub veel üks kavatsus — saada osak. oma kodu. Liikmete arv on olnud kaunis suur 60 liiget, asutajaid on jäänud seni vaid 10, kaks on surnud. Aga lahkunute asemele on tulnud 15 noort, kes on alla 18 aasta, kelles on raugemata tahet tegetsemiseks. See tiivustab praegusi tegelasi rohkem tööle, sest praegune töö ei jää seisuma.

P. Saar.

ÜENU Kilti osakond — 18 aastane

Kilti osakond on vanemaid, tegevuses mitmekülgsemaid ja liikmete arvult suuremaid maaosakondi.

Osak. asutati 8. nov. 1919. a., ajal, mil mehed meie kodudest võitlesid riigi ja rahva vabaduse eest. Asutajateks olid Kilti ümbruskonna energilised naised, eesotsas pr. H. Ausendorf-Paevere'ga. Oma senise eluea keskes on osakond elanud üle mitmeid tõusu ja mõõna aegjärke, teetsedes nähtavate ja tun-konna kultuurse ilme tõstmisel noorsoo- ja nustustväärivate tulemustega oma ümbrus-vabaharidustöö aladel.

Kuna osak. hiljuti pühitses oma 18. aastapäeva, siis pole huvituse ta heita pilku osak. 1937. a. tegevusele.

Osakonnal on praegu liikmeid 140 neist naised 65 ja mehi 75.

Kuigi rohkearvulise liikmestepere mitmeke-siste huvialade tööle rakendamiseks on moodustatud tegevusharud, nagu spordi-, kirjan-dus-, karskus-, aiandus-, põllumajandus-, näite-, muusika-, kodu uurimis- j.t., siiski on peamiseks tegevuse korraldajaks olnud osak. juhatus, kuhu kuuluvad praegu: esimehe k.t. R. Korjas, sekretär R. Umelas, laekur J. Pentjärv, A. Ohakas, H. Vain, L. Voodla, P. Ellert ja L. Kurmiste.

Osak. juures teotsevad laulukoor sai m. a. sügisel omale juhiks helikunstnik K. Val-das'e, kelle juhtimisel koor aasta keskes esi-nes 7 korda, andes iseseisvaid kontserte 4, neist 2 kohapeal, teised Võsul ja Vajangul, mispuhul koor ja solistid saanud kiitvate arvustuste osaliseks. Koorijuhti on abistanud endised koorijuhid prl. M. Sakk, pr. H. Talvi ja hra J. Kull.

Osakonna keelpilliorkester oma kauaaegse juhi K. Maid'e ja jazzorkester V. Sirp'i juha-tusel on peale oma üritustel esinemiste hin-natud ka laiemas ümbruskonnas nii eeska-valise kui tantsulise osa täitjana.

Osakonna juures teotsevad ka maanoorte-ring A. Ohaka ja rahvatantsurühm L. Kur-miste juhtimisel.

Osakonna vabaharidusliku ja sportliku te-gevuse organiseerijaks ja juhiks on osak. sekretär R. Umelas.

Osak. tegevuse eriti õnnestumiseks on kaa-sa aidanud: 1) 15. det. 1936. a. Kilti Haridusseltsiga sõlmitud omavaheline kokkule-pe, mille põhjal teotsemine noorsoo- ja va-baharidustöö aladel Kilti ümbruskonnas jäi ÜENÜKO hoolde ja 2) k. a. mai kuus hari-dusministri otsusega osak. kandmine H. N. osak. peetavasse noorsoo-orgide registrisse, mille põhjal osak. seniste saavutuste hin-damisega on osak. õigus kasutada ka vast-tavaid soodustusi tulevikus.

Aasta keskes on osak. juhatus pidanud 30 juhataste koosolekut ja 1 üldkoosoleku. Elava tegevuse tõendajaks on väljasaadetud kirjade hulk — 600, seega 2 kirja päevas.

Korraldatud on:

1) avalike kõne-vaidluskoosolekute sarjas 12 koosolekut, millistest osavõtt rohke ja kus esinesid lektoritena pr. H. Mäelo, pr. dr. M. Ambros, prl. M. Kauri, agr. E. Vint, hra

K. Kider, hra V. Reitan, agr. E. Nugis, hra H. Tarand j.t., kõneledes mitmesugustest erialalistest küsimustest. Üritust nimetati ava-likkuses „Kilti rahvaülikooliks“.

2) kursusi kergejõustiku, mesinduse ja tantsu aladel,

3) mitmesug. aktusi ja õhtuid (nagu vast-la-, jõulu-, kadri-, mai-, L. Koidula-, isa-maalisi j.t. õhtuid) — 15.

4) seltskondlikke kohtuid võõrapärase pe-rek-nime üle — 1.

5) kontserte — 4,

6) jumalateenistusi — 2,

7) ühisväljasõite — 4,

8) võistlusi kergejõustikus — 4,

9) võistlusi rattasõidus, ping-pongis, koroo-nas ja kabes a 1 kokku 4.

10) märgivõistlused suusatamises (10 märgi sooritanut) ja kergejõustikus poistele (26 märgi sooritanut).

11) võistlusi võrkpallis teiste meeskonda-dega (õigem mõnega) — 7, milles võideti 4 ja kaotati 3.

12) võistlusi jalgpallis — 3, kus noor esi-mest aastat mängiv meeskond esines südilt, võites Tamsalu ÜENU meesk. 4:3 ja kaota-des ÜENU Rakvere II ja ÜENU Rakke mees-kondadele kaunis suurelt,

13) on osa võetud naaberorgide j.t. võistlu-sist ja päevadest 12 juhul, kusjuures eriti hästi esineti ülevirumaalistel killadel 24. ja 25. juulil Narvas, kus osak. 65 liikmeline meeskond rahvusmängude jt. võistlusil üldkok-kuvõttes tuli esikohale ja 12. ringk. võistlusil 22. aug. Simunas, kus jäädi konkurentsirik-kas võistluses 2. kohale,

14) proove ja harjutusõhtuid: laulukoori p. — 35, orkestri p. — 35, rahvatantsu p. — 15, võrkpalli h. — 110, jalgpalli h. — 20, ping-pongi j.t. mängude h. — 30, kergejõus-tiku h. — 6 j.m.t.

Päale seda on võetud osa rahvahääletuse, nimede eestistamise ja kodukaunistamise ning eesti lipu levit. aktsioonidest, kusjuures osak. liikmeist on seni eestistanud oma võõrpä-rase nime 50 liiget ja kodukaunistamise alal võetakse osa ka praegu ÜENU osak. vahel korraldatavast kodukaunistamise-kodukorra-tamise võistlusest.

On toetatud ka Allveelaevast. Sihtkap. ja kohalikku raamatukogu.

On olnud veel muidki alasid, kus teotsetud enam- või vähem, kuid nagu raske pitsati on vajutanud tegevusele oma kodu ja spordi-välja puudus. Tänu koh. talupidaja O. Kasele on seni saadud kasutada sportlikuks tegevu-seks tema karjamaad.

Jätkugu 18-aastase töö edasiviimiseks juh-tidel ja liikmeskonnal julgust, tahet ja õnne edaspidi veelgi edukamalt teotseda kasuks oma ümbruskonnale.

Ühe ÜENU osakonna loomispäevilt

„Sa tahtvat selles äikese õhkkonnas luua uut organisatsiooni!“, oli öeldud kord ümb-ruskonna agaramale ja intelligentsemale noor-te esindajale, irooniliselt naeratades. Tead vennas, annan sulle sõbrana nõu, jäta need katsed, lõpu tulemus on ikkagi see, et sind

kõige selle organisatsiooniga ootab paratamatu hukk. Arvesta praegusi hõõrumisi ja petunud meeoleolu.

Ent see hiromantlik ettekuulutus ei täitunud.

Olid osalt õigustatudki sarnased oletused ja ennustused, sest tolles intriigidest kõetud õhkkonnas võis arvata täiesti „äsjasündinu“ paratamatut lõppu, kui ta üldse niikaugele jõuab, et asuda noorsooühingu õilsaile teeradadele. Õeldakse: Julgus olevat pool võitu, siinkohal peab aga märkima, et ta oli täieline võit, kõigi nende ennustuste ja ässituste üle, kus mõned tahtsid tolles „uuestisündinuis“ näha mingit lunastajat, eelmises seltsielus solvunud enesetunde tervendamiseks, kuna teised nägid võistlejat kerkivat seltskondliku töö areenile ning ennustasid temale paratamatut hukku.

Oli kogunud selles kõetud õhkkonnas kokku arvult kolmkümmend noort, kes täiesti ühel meelel tahtsid välja rebida end nende allakiskuvate noorsoo suunanäitajate isiklikest hääoludest ja samas panna alus kõige aatelisuse edustamiseks.

Hakkas siis nagu tuul puhuma, mis pilved äikesetaevast kihutas, ning taas päike — rahu ja üksmeel — asus inimeste keskele.

— Sõber, ma tahan astuda selle „vastasündinu“ organisatsiooni liikmeks, sõnati nüüd tolele algatajale, lisades nagu vabanduseks juure — siis kaotame tolle vastasorganisatsiooni elavate killast!

— Ei! oli vastand kõnetatu. Meelsasti näeme küll, et astuksid liikmeks, kuid sellist mässuvaimu, mis seaks meid naaberorganisatsioonidega sõjajalale, ei kanna omas mõttes ÜENÜ osakonna liikmeskond. Looma kontakti kõikidega, et taas liita laostunud üksmeelt.

Ja see on täide läinud.

Tänu Sulle tubli töömees ja selle õilsa mõtte algataja!

— Vari —

Tsiitrest

Tsiistre ÜENÜ on tegutsenud 5 aastat. See aeg on õige lühike selleks, et jõuaks midagi suurt ja tõhusat ära teha, kuid pilku tagasi heites võib täiesti rahul olla tehtud tööga. Osakonnal on muusikaharu — segakoori ja orkestriga, milles tegeleb ligikaudu 30 noorsoolast, spordi- ja näiteharu.

Laulukoor on pidudel ettekannetega esinenud, võttis osa 1935. a. Rõuge laulupeost ja kavatseb tuleval aastal Tallinna XI üldlaulupeole minna, milleks kõva laulude õppimine käsil. Ka spordiharu, milles üle 15 noorsoolase, on lühikese ajaga suuri edusamme teinud, nii et mõni tagajärg on kaunis lähedal maosakondade rekordile.

Osakond on oma tegevuse kestel mitmesuguseid kursusi, loenguid, pidusid, huviohtuid ja käsitööde näituse korraldanud. Käesoleval suvel käis osakond 36 osavõtjaga Taevaskojas Kagu-Eesti suvipäeval, millise keskkorralduse liikmeks ta ka praegu on.

Lähemal ajal on kavatsus avada noorteharu ja rahvatantsurühm.

VÄLISMAALT

Soome Noorsoo Liidu 1936. a. tegevusaruanne ilmus neil päevil trükist. Liitu kuuluvates 20 keskseltsis oli 1936. a. lõpul 1340 ühingut 28 950 nais- ja 36 634 meesliikmega. Aruande aastal korraldati 10 270 esinemist, mängiti 5000 näidendit, kanti ette 16 967 kõnet. Oma maja on 744 ühingul.

Ühingutes töötas 449 õpiringi, 159 laulukoori, 43 puhkpillide orkestrit, 65 käsitööringi, 163 võimlemisrühma. Oma ajakiri ilmub 377 ühingul.

Noorsooliidu 60 a. juubel toimub 1941. aastal Edela-Põhjamaal.

Liidu esimehiks on praegu Soome Noorsoo rahvaülikooli juhataja Aukusti Ripsaluoma.

Liidu häälekandjana ilmub kaks korda kuus „Pyrkijä“. Läänud aastal telliti ajakirja ühinguks 4 277 (eelmisel aastal 3 647) eksemplari.

Suuremaid maakondlikke pidustusi on läinud aastal korraldatud 129. Koduümbruse uurimisega tegeletakse 135 ühingus.

Aasta jooksul anti välja 36 hõbe ja 207 vaset teenetemärki ja 598 ühingu märki.

Riigi toetust sai Liit 150 000 Smk.

Soome Noorsooliidu sügiskoosolek toimus 11—12. septembril Mikkelis, Soome Noorsoo Rahvaülikooli ruumides, kus esindajaid oli kogu Soomest. Muu seas esines ülevaatega Eesti noorsootööst ÜENÜ peasekretär Aug. Meikop, kes Soome Noorsoo Liidule kingitusena andis üle ÜENÜ lauailpu.

Koosolekul otsustati senisest tihedamat koostööd alustada skautide ja gaididega. Samuti otsustati suvepäevade korraldamisele pöörata senisest suuremat tähelepanu.

Soome Noorsoo Rahvaülikooli uute ruumide õnnistamine toimus 30. oktoobril 1937. Riigi toetusel ehitati ülikoolile uus loengute ja võimlemise saal, käsitöö ja muud ruumid ajakahase sisustusega, milleks saadi riigitoetust ligi 200 000 Smk. Peakõne pidas pääminister C a j a n d e r.

Rahvaülikool asutati 1922. aastal. Praegu on seal õpilasi 60 ümber. Läänud talvel viibis rahvaülikoolis Eesti stipendiaadina Arved Heinsoo, ÜENÜ Valgejõe osakonnast.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetuse sekr.: H. Tarand.

Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Hugo Lepik, Hugo Viires, Oskar Uudeküll.

Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2.50, poolaastaks kr. 1.50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Trükkkoda „Estotrükk“, Tallinn, S. Karja 8. 1937. a.

Lootusrikkalt tulevikku vaadata...

Noored on need, kellele toetub kord meie riik ja tulevik. Noorte töödele ja algatustele peab suhtuma sellepärast tunnustavalt. „Maa Hääl“ on see, kes elab soojalt kaasa maanoorte püüetele. „Maa Hääle“ veergudelt leiavad nad pildirik- kaid kirjutusi oma isetegevusest ja üri- tustest. „Maa Hääl“ kasvatab meie noori elujaatavaiks ning õpetab neid lootusrik- kalt tulevikku vaatama.

Soodustused

„MAA HÄÄLE“

tellimisel:

3 kuu ja pikema aja tellijad saavad tellida poole hinnaga „Perekonnalehte“, „RS“i“, „Aju- de Gümnaastikat“ ja „Esmas- päeva“.

„Maa Hääl“ maksab 3 kuuks kr. 2.— ja pooles aastas kr. 3.80.

Maanoored – lugege „MAA HÄÄLT“!

Spordihuvilistele,

ka kes noortest ei tegeleks ükskõik mis kujul spordiga, pakub palju „Rahvaleht“. Sport on käsitletud seal täielikult. „Rah- valehe“ kaastöolisteks sel alal on sil- mapaistvad spordijuhid ja tegevsporlased. Ove-Veldemani tabavad spordi-karikatuurid.

Veel pakub „Rahvaleht“ palju huvitavat joonealuste, romaanide, naisküsimumste, riie- tuse jne. alalt. Tellides 3 kuuks kr. 2,50. Tellijad saavad kaasa „Esmaspäeva“.

Jutusõbrad

tellivad „Perekonnalehte“, huvitavat värvi- trükis jutu- ja pildiajakirja. Ilmub kord

nädalas. Noortenurk, palju nalja, ristsõnu jne. Tellides 50 senti kuus.

Raadio kuulajad

loevad „RS“i“, kord nädalas ilmuvat raa- dioajakirja. „RS“ toob täpsed ja laiaula- tuslikud saatekavad kellaaegade järele. Asendab ka raadiotehnilist kirjandust. Üksiknumber 10 senti.

Mõistatuste lahendajad

murravad oma pead ainukese selle ala ajakirja „Ajude Gümnaastika“ kallal. Ilmub kord nädalas. Lahendajate vaeva tasuvad rikkalikud auhinnad. Üksiknumber 15. snt.

A S TEKLA

RIIDEKAUPLUSED

Tallinn, S. Karja 15
Tallinn, Pärnu 6

Haapsalu, Kuressaare, Must-
vee, Narva, Petseri, Pärnu,
Rakvere, Valga, Viljandi, Võru.

ERA

Uudis!

SAKU

SANGAR

- kange õlu

ÕUN PUDELIS

- õuna jook

JÕHVIKAJOOK

- maasikaga

LAUAJOOK

- end. sidrunisooda

SAKU

TÕMMU

EKSTRA

ERIPRUUL

ERA

Reserveeritud

EESTI KIRJASTUSE KOOPERATIIVI

1937. a. UUDISTEOSED:

ALGUPÄRANDID:

A. Hint: Kuldne värav. Romaan . . .	5.—
R. Janno: Kaks ja üksainus. Romaan	2.75
J. Pert: Ühe õppursõduri sõjatee I	2.25
M. Sillaots: Viiskümmend. Biogr. vis.	2.50
R. Sirge: Luhtunud lennud. Jutud. .	2.75
G. Suits: Kogutud luuletused . . .	5.75
A. Tonska: Juht ja mass	1.90

PÕHJAMAAROMAANID:

J. Anker Larsen: Marta ja Maria. . .	4.50
J. Bojer: Uus tempel.	3.—
G. Gunnarsson: Öndsad on lihtsamelised	3.50
K. Hamsun: Viimne peatükk	5.—
S. Lagerlöf: Charlotte Lövensköld	3.75
F. E. Sillanpää: Mehe tee	3.50

SÕJAROMAANID:

H. Barbusse: Tuli	4.50
G. Duhamel: Märtrite elu	2.50
E. Hemingway: Jumalaga, relvad! . .	4.—
L. Renn: Sõda	4.—
R. C. Sherriff ja V. Bartlett: Teekonna lõpp	3.50
A. Thomas: Sõdur Katrin	3.50

LASTE- JA NOORSOOKIRJANDUS:

C. Dickens: Meie Issanda elu	1.—
H. C. Andersen: Muinasjutte	3.50
„ Inetu pardipoeg	—25
„ Kindlameelne tinasõd.	—25
„ Kiirjooksjad	—25
„ Keisri uued rõivad	—25
„ Lina	—25
„ Vigane	—25
„ Ole Sulesilmad	—25
„ Sitikas	—25
„ Vana tänavalatern	—35
„ Reisiseltsiline	—50
„ Majahoidja poeg	—50
„ Paju all	—50
Vennad Grimm: Muinasjutte	3.75
„ „ Punamütsike	—75
„ „ Vahva rätsep	—75
„ „ Truu Johannes	—75
„ „ Jänes ja siil	—75
„ „ Kuldlapsed	—75
„ „ Laulev lõokene	—75
W. Hauff: Muinasjutte	3.50
„ Karavan	2.—

Eesti Kirjastuse Kooperatiiv
Tartus

E E S T I NOORUS

1938

ilmub iga kuu keskel ja maksab aastas
Kr. 2.50, poolaastas Kr. 1.50, veerand-
aastas Kr. —.75, üksiknumber 30 snt.
Välismaale tellides aastas 4.— ja pool-
aastas 2 krooni.

„Eesti Nooruse“ kaastööliseks
on 1938. nagu eelmistelgi aastatel
kogu Eesti avaliku ja kultuurilise
elu silmapaistvamad juhid ning
tegelased. Tellimisi võtavad vastu
kõik postiasutused ja talitus

LEMBITU 20, TALLINN

Georg Stude

Asut. 1864

Pikk 16
Tallinn

Rõõmsaid jõulupühi Eesti noortele

soovivad

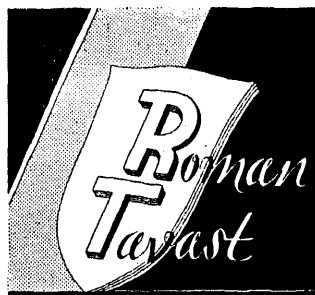
**A/s. ESIMENE EESTI
PÕLEVKIVITÖÖSTUS**

Trükikoda

V. Ehrenpreis

Tallinn, Rütli 11

Telef. 444-80

**VÄÄRTMETALLASJADE
& MÄRKIDE TEHAS**

**DÄRN U MAANTEE 20 TELE-452-79
FON**

TALLINN

EESTI KIVIÖLIA. Ü.
Suurim õlitööstus Eestis

Tehased: **KIVIÖLIS**
Müügibüroo:
TALLINN, Pärnu mnt. 10

KLİŠEETÖÖSTUS

ARTUR HAAV

TALLINN, S. KARJA 21

KÕNETR. 456-48

JOON-, VÕRK- JA MITMEVÄRVI KLİŠEED

**Kui tahad julgelt elada, siis
„EKA“s ennast kindlusta!**

Sest

EKA

on suurim kodumaa kindlustusselts, tema
v a s t u t u s s u m m a d on ligi 2.000.000 kr.

EKA

omab $\frac{1}{3}$ kõigist elukindlustustest Eestis.

EKA

on seni ainuüksi surmajuhtudel välja maks-
nud **Kr. 500.000.—** ja seega sadasid pe-
rekondi aidanud.

EKA

likvideerib kahjud õiglaselt ja tasub viivi-
tamata.

EKA

toimetab elu-, tule- ja teisi kindlustusi.

Suurim valik uudisnäidendeid Vabariigi juubeliaastapäevaks:

T. Braks: „Punased pilved“	3 v. Teg. 9	K. Ird: „Võitlejad kodu eest“	5 p. „ 16
„Kõrgem seisus“	1 v. „ 9	J. Jaik: „Särumeeste rügem.“	3 p. „ 15
A. M. Almiste: „Kaunistagem Eesti kojad“	3 v. „ 13	B. Kangerman: „Need, kes va- bastasid kodumaa“	2 v. „ 8
J. Kihulane: „Häda õnnega“	3 v. „ 11	E. Nukk: „Isamaa ilu hoield.“	3 v. „ 12
R. Raunik: „Tuled karidel“	3 v. „ 10	H. Raudsepp: „Lipud tormis“	3 v. „ 17
R. Sirge: „Must suvi“	3 v. „ 10	A. Teppan: „Parun süütepom- miga“	3 v. „ 9
E. Tammlaan: „Valge lagen- dik“	4 v. „ 17		
A. Tamm: „Tuulispää“	5 pild „ 13		
U. Ukukivi: „Uudismaa“	3 v. „ 9		
E. Visnapuu: „Jakob heitleb“	3 v. „ 10		
A. Adson: Üks tuvi lendab merele	3 v. „ 11		
A. Adson: „Karu läheb mee lõksu“	3 v. „ 9		
J. Laanjärv: „Maa sool“	3 v. „ 12		
E. J. Voitk: „Valga langes“	3 v. „ 7		

ILMUVAD

(jaanuari alul)

H. Raudsepp: „Roheline Ta- rabella“	1 v. Teg. 6
A. Antson: „Führer“	3 v. „ 9
E. Bllor: „Peigmees maanteelt“	3 v. „ 13
J. Metua: „Vabariigi rajami- sel“	4 v. „ 9

SAADAVAL A K Ü NÄIDENDITE LAENUKOGUST,

Pärnu mnt. 28-9, Tallinn

Tellige tutvumiseks emplaare!

Tellige tutvumiseks emplaare!

Autorikaitse Ühing

TALLINN, SUUR KARJA 18. TEL. 445-10.

LÖUNA-EESTI OSAKOND:
TARTU MAJAOMANIKKUDE PANGAS
SUURTURG 7, TELEFON 15-62.

EESTI UNION'i
POLIIS TAGAB KIIRE KAHJUDE TASUMISE

Narva Linaketramise Manufaktuuri Ühisus

KONTOR: TALLINN, PÄRNU MNT 11.

VALMISTAB PARIMAST KODUMAA LINAST:

käterätikuriiet, pleegitud ja pleekimata, lauapesuriiet pleegitud ja pleekimata, voodipesuriiet, pleegitud ja pleekimata, presendiriiet • vihmakindlalt immutatud mantliriiet, • kleidiriiet, • käsitööriiet • voodriva-heriiet • madratsiriiet • sadulsepaniiti • traadi-lõnga • heegeldamisniiti • sidumisnööri • kotte linast ja dshuudist.

Ilmusid uuemates mustrites: voodiesised vaibad • suured põrandavaibad • põrandariie jne.

Hind 30 senti

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR